ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 39 (11943)
1969 оной февралиин 15, суббото

Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ НҮХЭР С. Д. ДУНАЕВТА ОЛГОХО ТУХАЙ

Совет буряад литературын хүгжэлтэдэ габьяатай байhанайнь түлөө, 70 наhанда гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, уран зохёолшо Дунаев Семен Дмитриевичтэ Буряадай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан. 1969 оной февралиин 14.

В. И. ЛЕНИНЭЙ 100 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ РЕСПУБЛИКАМНАЙ НЭРЭТЭЙ ТҮРЭТЭЙГӨӨР УГТАХАЯА БЭЛДЭНЭ

Буряадай АССР-эй промышленностиин, транспортын, хэлхеэ холбооной, барилгын организацинуудай, худалдаа наймаанай, арад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангадаг хүдэлмэрилэгшэдэй 1969 ондо абаhан

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Бидэнэр, промышленностиин, транспортын, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, арад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй республикын зүблөөндэ хабаадагшад, 1968 оной хүдэлмэриин дүнгүүд болон 1969 оной зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн үнгэрhэн жэлдэ үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрhэн, табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабари болзорhоо урид дүүргэгдээ гэжэ сэдьхэлээ ханан тэмдэглэнэбди.

Промышленность болон транспортын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй (1965 он) тогтоолые бэелүүлэн, түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда 76 предприяти оруулhан байгаа. Эдэ предприятинууд промышленна бүхы продукциин 69 процентые үйлэдбэрилhэн, олзо доходой 88 процентые оруулhан байна.

1967 онойхитой сасуулхада, 1968 ондо 11 процент үлүү промышленна продукци бүтээн гаргагдаа. Социалис уялгануудаар хараалагдаhан 6,5 миллионой орондо 9,5 миллион түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө. Жэлэй түсэбhөө гадуур 17 мянган тонно шулуу нүүрhэн, 14,2 мянган тонно цемент, 171 мянган шифер, 100 мянган дүрбэлжэн метрhээ үлүү сонхын шэл, 38 мянган дүрбэлжэн метр ноохон бүд, хубсаhа угаадаг нэгэ мянган машина болон ондоошье продукци бүтээн гаргагдаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ социалис уялга үлүүлэн дүүргэгдөө. 1967 онойхитой сасуулхада, ажалай бүтээсэ 8 процентээр дээшэлүүлэгдөө.

Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулhанай ашаар 2,3 миллион түхэригhөө үлүү алмалта хэгдэбэ. Хамтаараа 5,5 миллион түхэригэй арьбалалта үгэhэн уралан нарижуулгын 10 мянган, ухаалан зохёолгын 84 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэhэн байна.

Республикымнай түмэр замшад ашаа шэрэхэ түсэбөө сүм дүүргээ. Арадай ажахын 30 мянган тонно ашаан даабариhаа гадуур ашагдажа ябуулагдаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 7,6 процентээр үлүүлэн дүүргэгдөө. Ашаа шэрэлгын өөрынь үнэ сэн хямдаруулhанай ашаар 2 миллион түхэригэй олзо доход түсэбhөө гадуур абтаа. Автомобильна, агаарай, уhан замай болон хэлхеэ холбооной предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Республикын геолого-шэнжэлэгшэд ашагта малтамалнуудые бэдэрэн олохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэрэй ашаг үрэтэй болгохо, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар абаhан социалис уялгануудаа бэелүүлээ.

1968 ондо республикаяа электрификацилха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэhэн байна. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха ехэ вольтно лини 1055 километртэ татагдаа, 11,7 мянган киловатт хүсэтэй трансформаторна подстанци ашаглалгада оруулагдаа.

Прибор бүтээлгын, судна барилгын, Элхиин авто-заhабарилгын заводуудай хүсэн үргэдхэгдэhэн, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заhабариин заводой шэнэ цехүүд ашаглалгада тушаагдаhан, Улаан-Үдын шубуунай фабрика болон бусад объектнүүд баригдажа дүүргэгдэhэн байна. Байрын гэрнүүдые, культурно-ажаhуудалай барилга эрхилхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдээ. 170 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай, 4760 hууритай hургуули, 1560 үхибүү хүмүүжүүлхэ саад, 195 оронтой больница, 306 хүнэй ажаллаха 76 магазин, 1852 хүнэй эдеэлхэ ниитын эдеэ хоолой 32 предприяти баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Хуралсалай болон научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд урда жэлнүүдэйхиhээ олоор баригдажа дүүргэгдөө.

Городууд, хүдэлмэришэнэй поселок болон тосхонуудые заbабосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри 1968 ондо хэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэбэ.

1968 оной гурбан кварталай туршада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туга хүртэhэн Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив үнгэрhэн жэлдэ hайн үрэ дүн харуулаа. Авиационно, цементын, шэлэй заводуудай, «Электромашина» заводой, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, нарин сэмбын фабрикын, Шуулутайн леспромхозой, оньhожоруулмал 56-дахи колоннын, барилгын 802-дохи мостопоездын болон бусад коллективүүд 1968 ондо эли тодо амжалта туйлаба.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд эд бараанай эрьесын түсэбые 101,8 процент дүүргэhэн, 7,9 миллион түхэригэй арад зоной хэрэглэмжын эд бараа түсэбhөө гадуур худалдаhан байна. Арад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангалга 1967 онойхиhоо 16 процентээр дээшэлээ.

Эдэ бүхы амжалта — республикымнай ажалшадай эрхим үүсхэлтэ ажалай үрэ мүн. Наука болон техникын туйлалтые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй, үйлэдбэриин процессүүдые оньhожоруулhанай, автомат аргаар хангаhанай, үйлэдбэриие эмхидхэхэ түрүү онол арга хэрэглэhэнэй үрэ болоно. Ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ түсэбүүд олон предприятида зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ байна.

Гэхэтэй хамта промышленность, транспорт, хэлхеэ холбоо, капитальна барилга хүгжөөхэ, мүн коммунальна ажахы, худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоолой, арад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха хэрэгтэ ехэ дутагдалтай, бии байгаа арга боломжонуудай хүсэд хэрэглэгдэдэггүй байhые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үнгэрhэн жэлэй туршада промышленна 22 предприяти продукци худалдаха түсэбөө, 40 гаран предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбтэ даабарияа дүүргэжэ шадаагүй. Зарим предприяти номенклатурын ёhоор продукци бүтээхэ түсэбөө дүүргээгүй, тиигэжэ 12 миллион хэhэг хирпинсэ, трикотажна 136 мянган гадар хубсаhан, 24 мянган шпала, 51 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал гүрэндэ дутуу үгтэhэн, хэрэглэлэй модо шэрэхэ даабари дүүргэгдээгүй, 100 мянган кубометр түлеэн бэлэдхэгдээгүй байгаа. Зарим предприятинуудта хүдэлмэриин саг ехээр гээгдэнэ, ажалай журам эбдэхэ ушар дайралдана, үйлэдбэриин гол фонднууд муугаар хэрэглэгдэнэ, бүтээн гаргагдадаг продукциин үнэ сэн ехэ байhаар, продукциин шанар хэрэглэгшэдэй эрилтэ ханганагүй.

Республикын барилгашад гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэбөө оройдоо 88 процент хүргэhэн, капитальна hомололгын 99 процентые хэрэглэжэ шадаhан, 26 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай дутуу үгтэhэн байна. Барилгын олон организацинуудта ажалай саг ехээр hалана, бии байhан техникэ ашагтайгаар хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэhөө уламжалан олон объектнүүдэй барилгын болзор унжагайруулагдана.

Үйлэдбэриин ургалтые улам саашань хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар манай урда ехэ зорилго табигданхай. Техническэ дэбжэлтэ туйлаhанай үндэhэ hуури дээрэ, ажал болон үйлэдбэриие эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэhэнэй, үйлэдбэриин арга боломжонуудые хүсэд hайнаар хэрэглэhэнэй ашаар эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ болохо.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариие болзорhоонь урид дүүргэхын, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, Буряадай АССР-эй промышленностиин, транспортын, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон арад зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха хүдэлмэрилэгшэд 1969 ондо иимэ социалис уялгануудые абанабди:

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ТАЛААР

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые удаа дараалан бэелүүлhэнэй, социалис мүрысөө болон коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлhэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха, гол шухала зүйлнүүдые бүтээхэ, кооперированнэ аргаар продукци тушааха жэлэй түсэбые болзорhоонь урид, декабриин 28-да дүүргэхэ, жэлэй дүүрэтэр даабариhаа гадуур 8 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргаха ба худалдаха. 3 мянган тонно цемент, 100 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, шиферэй 3,5 миллион условно плита, 20 мянган кубометр модо, 20 мянган метр ноohон бүд, 23 мянган метр ээрэмэл утаhа, 400 мянган баанха мяханай консервэ жэлэй түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилхэ.

Эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб бэелүүлhэнэй, шэнэ техникэ шудалhанай, үйлэдбэрэй автомат аргаар зэбсэгжүүлhэнэй, оньhожоруулhанай ашаар ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэhэнэй, ажалай журам бэхижүүлhэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 102 процент дүүргэхэ.

Техническэ дэбжэлтын, шэнэ техникэ үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй үндэhэ hуури дээрэ техникоэкономическа талаараа hайн үрэ дүн туйлажа болохо гэжэ ойлгонобди, тиимэhээ бидэнэр предприятинуудаа техническэ талаарнь зоримгойгоор зэбсэгжүүлхэбди, үйлэдбэриин культурые саашадань дээшэлүүлхэбди. Байгша оной туршада шэнэ 850 техникэ тодхохо, 200 түхеэрэлгэ шэнэдхэн заhабарилха, технологическа 118 шэнэ янзын процесс үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, поточно 20 конвейер болон автомат шахуу арга, тэрэ тоодо «Забайкаллес» комбинадай Хандагатайн леспромхоздо, Онохойн модоной комбинадта, Улаан-Үдын мебелиин, модо болбосоруулгын комбинадта, Сэлэнгын модоной баазада 14 автомат шахуу лини тодхохо гэhэн уялга абабабди.

Ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ 700 түсэб зохёожо нэбтэрүүлхэ, тэрэ тоодо НОТ хэрэглэхэ 300 түсэб локомотив-вагон заhабарилгын заводто бэелүүлжэ, 600 мянган нормо-часай хүшэр хүндэ ажал хүнгэдхэхэ, «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта НОТ нэбтэрүүлхэ 45 түсэб дүүргэжэ, 170 мянган түхэригэй алмалта хэхэ, авиационно заводто НОТ-ой 41 түсэб бэелүүлхэ.

Байгша оной туршада шалгалта-хиналтын 37 түхэлэй приборнуудые, АО-3-315 түхэлэй электродвигатель, 10 тонно ашаа үргэхэ шадалтай автокран олоор бүтээдэг болохо, хоёр шэнэ янзын ноohон бүд нэхэдэг. 12 түхэлэй мебель бүтээдэг, кремниевэ частьтай электровоз капитальнаар заhабарилдаг болохо. Нютагай промышленностиин министерствээр 20 шэнэ түхэлэй эд бараа, Эдеэ хоолой министерствээр 35 зүйл бүтээдэг болохо.

630-hаа бага бэшэ тонно металл, 1750 тонно түлишэтүрхилгын материал, 4,2 мянган тонно түлишэ, 7 миллион киловатт-час электроэнерги алмаха, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа, 1,7 миллион түхэригэй арьбалалта хэхэ.

Республикын промышленна предприятинуудай бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэй шанар hайжаруулха. Машина бүтээлгын предприятинуудай продукциин 92 процентые бусаалтагүйгөөр тушаадаг болохо, цементын марка дээшэлүүлхэ, худалдадаг шулуу нүүрhэнэй үнэhэ бага болгохо.

Үйлэдбэриин гол фонднуудые хүсэд hайнаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхын тула саг үргэлжын тэмсэл ябуулха, халаанай түхеэрэлгэ хэрэглэлгын коэффициент дээшэлүүлхэ.

Энэ жэлэй туршада промышленна бүхы предприятинуудые шэнэ гуримда оруулжа дүүргэхэ. Ухаалан зохёолгын болон уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар жэл соо 4,2 миллион түхэригэй алмалта хэхэ.

Ой модоной промышленностиин предприятинуудай үйлэдбэриие оньhожоруулха, хабшууртай погрузчик хэрэглэhэнэй ашаар вагонуудта модо ашалгые дууhан оньhожоруулха, ехэ ашаа шэрэхэ шадалтай КРАЗ автомобильнуудые, мүн К-700 трактор хэрэглэн автопоезднуудые модо шэрэлгэдэ, 8 консольно-козловой ба башенна крануудые модо ашалгада хэрэглэхэ.

Хүдэлмэришэн бүхэнэй комплексно бүтээсые жэлдээ 653 кубометртэ хүргэхэ.

Хэрэглэгшэдэй складуудта сэхэ хүргэжэ байхын тула модо томо багсаар ута зандань шэрэхэ технологи нарижуулан hайжаруулха. Тиихын тулада:

— Байгал шадархи леспромхозуудhаа Байгал далайгаар 300 мянган кубометр модо урадхуулха;

— Түмэр замаар — 100 мянган кубометр модо шэрэхэ.

Хүдэлжэ байгаа, мүн проектээр хараалагдаhан горно малталгын промышленностиин болон барилгын промышленна индустриин предприятинуудые хэрэгтэй минеральна баазаар, ашагта малтамалнуудаар хангахын тула геолого-шэнжэлгын хүдэлмэриин ашаа үрэ hайжаруулха. Цинк, туулга, вольфрам, алта малтаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ. Озерныи полиметаллическа нөөсые нарин нягтаар шэнжэлхэ хүдэлмэриие 1969 ондо дүүргэхэ, апатидай рудагай Ошурково хэбтэшые шэнжэлжэ дүүргээд, тэрэнэй нөөсые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ашагта малтамалнуудай талаар Гүрэнэй комиссиин баталамжада дамжуулан үгэхэ.

Хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байгаагүй hаа, урдаа табигдаhан зорилгоёо бэелүүлжэ шадахагүйбди. Тиимэhээ хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулида, үдэшын болон заочно институт болон техникумүүдтэ 30 мянганhаа үсөөн бэшэ хүнүүдые hургаха, 50 мянган хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй техническэ мэргэжэлые дээшэлүүлхэ.

БАРИЛГЫН ТАЛААР

Бүхы эмхинүүд декабриин 30 болотор барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин жэлэй программа дүүргэхэ. Силикатно-хирпиисын Улаан-Үдын заводые, Сэлэнгын районно подстанциие ашаглалгада оруулжа, Мысовая — Улаан-Үдэ хоорондохи түмэр замые электрификацилха, соёлой институдай хоёр блогой барилга, гидромелиоративна, индустриальна техникумүүдэй, Улаан-Үдэ городой хушалтатай рыногэй барилга 1969 ондо дүүргэхэ. Түсэбhөө гадуур 5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра барижа тушааха. 1969—1970 онуудта хүдөө нютагта соёлой 100 байшан, клубууд ба кинотеатрнуудые, 3610 hурагшадай hураха 9 hургуули hуралсалай жэлэй эхилтэр барижа дүүргэхэ.

Галуута-Нуурай ГРЭС бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри шангадхаха, ТЭС-эй, Сэлэнгын ЦКК-гай уhа сэбэрлэлгын, уhа абалгын түхеэрэлгэнүүдэй барилга түргэдхэхэ, Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикын хабсаруулгын түхеэрэлгэнүүдыень ашатлаха хүдэлмэри бэлэн болгохо. Барилгын индустриин хүсэ шадал ехэдхэхын тулада, барилгын эмхинүүдэй үйлэдбэриин бааза хүгжөөхын тулада табигдаhан капитальна hомололго, мүнгэ зөөри хүсэдөөр ашаглаха, түсэбөөр хараалагдаhан барилгануудые ашаглалгада үгэхэ.

Хүдэлмэриин сагые бүри hайнаар хэрэглэhэнэй, ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэлгэ үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй ашаар түсэбhөө гадуур 1 процентээр гэхэ гү, али 1968 онойхидо орходоо 7 процент үлүүгээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ. Барилгануудайнгаа 75 процентhээ доошо бэшыень «hайн», «эрхим hайн» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушааха.

Материалнуудые гамтайгаар гаргашалжа, барилгын болзор хороожо, механизмууд, автотранспорт бүри hайнаар ашаглажа, халаанай үедэ хүдэлмэриин саг гээхэ ушарые үгы болгожо, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ сэнгые түсэбэйхидэ орходоо 0,5 процентээр хямдаруулха.

Хабсаргагдамал түмэр-бетон конструкци, гэр барилгын детальнууд, модоор дархалhан зүйлнүүдые нёдондо жэлэйхидэ орходоо 5 процент ехээр гаргаха.

Проектнэ, проектно-бэдэрэлгын хүдэлмэри дам саашадань hайжаруулха, 1970 ондо баригдаха бүхы барилгануудай комплектно-техническэ документ чертежнуудтайгаар энэ оной августын 25 болотор гаргаха.

Ажалай эмхидхэл, үйлэдбэриин-ажаhуудалай, гэр байрын байдал hайжаруулhанай ашаар барилгын, барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэришэ кадрнуудай ажалhаа гаража ошохо ябадалыень үсөөрүүлхэ.

1969—1970 онуудта барилгашадай кадрнуудые hурган бэлэдхэхэ профессионально-техническэ hургуулинуудай хоёр комплекс бариха, гэр байра, культурно-ажаhуудалай эмхи зургаануудай барилгые түргэдхэхэ.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ТАЛААР

Ашаглалгын хүдэлмэри бүри hайнаар эмхидхэжэ, ашаа ябуулха, ашаа шэрэхэ хүдэлмэриин жэлэй түсэбые декабриин 25-да дүүргэжэ, 70 мянган тоннohоо бага бэшэ ашаа түсэбhөө гадуур шэрэхэ гэhэн уялга түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив абаба.

Үйлэдбэриин гол фонднуудые, түрүүшын зэлжээндэ локомотивууд ба вагонуудые улам hайнаар ашаглаха гэжэ ходо оролдохо, тэрэнэй тулада:

вагоной ашаа тээлгые түсэбhөө гадуур 0,1 тонноор нэмээхэ, тиигэжэ 1550 вагон сүлөө болгохо;

вагоной эрьесэ 0,1 часаар түргэдхэжэ, 10 мянган вагон сүлөө болгохо;

ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабари 1 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ, ашаа шэрэлгын өөрын үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха. Гол ажалhаа 800 мянган түхэригhөө доошо бэшэ ашаг олзо түсэбhөө гадуур оруулха.

Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэд декабриин 29 болотор жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 100 мянган тонно ашаа, 200 мянган пассажир шэрэхэ гэhэн уялга абаба. Заhабариин шанар, техническэ ашаглалга hайжаруулжа, ашаанай автомобильнуудые харгыда ябуулха коэффициент 0,54, автобус ба таксиинхиие — 0,68-да хүргэхэ.

Ашаа шэрэлгын өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулhанай ашаар түсэбhөө гадуур 20 мянган түхэригэй олзо оруулха, 350 тонно түлишэ-тоhодолгын материал алмаха.

Самолет, вертолеудуудай коммерческэ ашалга ехэ болгожо, ниидэлгые hайжаруулжа, ниидэлгын саг алмажа, агаарай транспортын хүдэлмэрилэгшэд ашаа шэрэлгын жэлэй түсэб 1 процентээр, пассажирнуудые шэрэлгын түсэб 2 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ уялга абаба. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 105 процент дүүргэхэ, шэрэлгын өөрынь үнэ сэнгые 2 процентээр хямдаруулха, түсэбhөө гадуур 100 мянган түхэригэй олзо оруулха. Түмэр замай, автомобильна ба агаарай транспортаар пассажирнуудые шэрэлгын культура дээшэлүүлхэ.

Хэлхеэ холбооной предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд продукциин хэмжээгээр түсэбөө декабриин 29-дэ дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 90 мянган түхэригhөө доошо бэшэ олзо доход оруулха гэбэ.

Улаан-Үдэдэ телевидениин хоёрдохи программа харуулха түхеэрэлгэ, Загарайда, Хэжэнгэдэ, Тээгдэдэ, Ташарта телевизионно ретрансляторнууд, Баргажанда 500 номертой автоматическа телефонно станци, республикын колхоз, совхозуудта 1300 номертой автоматическа 11 телефонно станци барижа, ашаглалгада оруулха.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ, НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ, ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАХА ТАЛААР

Гүрэнэй кооперативна наймаанай эд бараа худалдаха 1969 оной түсэбые болзорhоонь урид, декабриин 27-до дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 5 миллион түхэригэй эд бараа республикын хүн зондо худалдаха.

14 миллион түхэригэй эд бараа ондоо тээhээ худалдан абажа, улад зондоо нэмэжэ худалдаха.

Худалдаа наймаанай предприятинуудай, ниитын эдеэ хоолой, бэлэдхэлэй эмхинүүдэй экономическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, тиигээд ажахын тоосоо дам саашадань бэхижүүлhэнэй ашаар худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой бүхы предприятинуудай ашаг олзо ехэ болгохо, түсэбhөө гадуур 345 мянган түхэригэй олзо оруулха.

1969 ондо 260 хүнэй хүдэлхэ 64 магазин, 2190 хүнэй эдеэлхэ эдеэ хоолой 25 предприяти, 645 тоннын 7 холодильник, 1350 тонныи 6 овощ-жэмэс-хартаабха хадагалдаг байрануудые ашаглалгада оруулха. Магазин, столовонуудта 220 холодильник, наймаанай-технологическа 570 түхеэрэлгэ тодхохо.

Наймаанай предприятинуудай, эдеэ хоолой предприятинуудай наймаанай талмайе эрхим hайнаар ашаглаха, жэжэ наймаанай газарнуудай тоо олошоруулха.

Худалдаа наймаанда шэнэ, түрүү аргануудые ходо нэбтэрүүлжэ байха. Хүн зониие, илангаяа хүдөөдэ, хангалтын культура эрид дээшэлүүлхэ.

Наймаалагшагүй 17 магазин, промышленна эд бараанай, эдеэ хоолой 25 тусхай магазин 1969 ондо ашаглалгада оруулха. Жэшээ харуулгын 8 предприяти: 5 магазин, 3 столово бии болгохо. 105 магазин шэнэлэн hэльбэхэ, 40 магазинда капитальна заhабари хэхэ.

Бэлэдхэлэй жэлэй түсэбые декабриин 15-да дүүргэжэ, хүдөө ажахын түүхэй эд түсэбhөө гадуур 500 мянган түхэригтэ худалдажа абаха.

Бэлэдхэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 50 мянган түхэригтэ ангай арhа тушааха.

Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа культура дээшэлүүлхэ, шанарыень hайжаруулха, продукциин шанар дээшэлүүлхэ, хүн зоной захил дүүргэхэ болзор хороохо, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын хэмжээе 1968 онойхидо орходоо 30 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагта — 34,9 процентээр ехэ болгохо гэhэн уялга абаба. Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгые хото газарта 280, хүдөө нютагта — 150 янзын болгохо. Хүдөөгэй зоной ажаhуудалай эрилтэ хангалгые hайжаруулхын тула захил абаха 70-hаа үсөөн бэшэ пункт нээхэ. 600 тосхон, фермэ, отарануудые эрьен ябадаг гуримаар хангаха.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ШЕФСКЭ ТУҺАЛАМЖА

КПСС-эй ЦК-гай 1968 оной октябриин Пленумэй шиидхэбэри дүүргэлтэ болгон, 1969 ондо 3 миллион 148 мянган түхэригэй, 1970 ондо — 3 миллион 824 мянган түхэригэй үйлэдбэриин, культурно-ажаhуудалай барилга хэхэдэнь, республикын колхоз, совхозуудта шефскэ туhаламжа үзүүлхэ уялга абанабди.

Дүрбэн, хоёр байратай 60 гэр, хонидой 35 байра, үнеэдэй 4 байра, мал шахан таргалуулха 4 байра мүнөө жэл барижа ашаглалгада оруулха.

Нүхэдүүд, промышленностиин, транспортын, барилгын, хэлхеэ холбооной, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад! В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ, 1969 оной гүрэнэй түсэб, табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэе. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлээ!

АРАДАЙ ДУРАСХААЛДА ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ УРАН ЗОХЁОЛШО

И. А. Крыловой түрэhөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баяр ёhололой үдэшэ

... Андреевич Крылов гурбадугаар жэлээ тооложо эхилбэ. Саг ... зам хэды ехэ гээшэб! Арадай хэргэн булаг соохоо мүндэлhэнэй поэзиин гол горхонууд ... аар урдажа, мүнөө үе хүсэнэстоно гээшэ. Крыловой ... эй бүлагтай Грибоедов, ... Гоголь, Некрасов холбоо... юм. Манай үри hаданар ... нүгөөдэдэ дамжуулагда... ловой үгэнүүдэй гайхамшаг ... шуралха байха.

... Крыловой амиды байха сагта ... баснянуудай 40 мянгадахи хэhэгэй гарахадань В. Г. Белинский уридшалан тухайлжа, тэрэнэй олон тоото хэблэлнүүд уданшьегүй хэдэн олон арбаад мянган хэhэгүүдээр тоологдохо байха гээд тэмдэглээ бэлэй. 200 жэлэйнь ойн эсэстэ басни бэшэдэг зохёолшын хэблэгдэhэн баснинууд 40 миллион хүрөө. Үе сагай ошохо бүри Крыловой алдар суугай бүри ургаха ба дэлгэрхэ тухай Белинскиин хэлэhэн үгэнүүд бодото дээрэ хүсэлдэбэ.

И. А. Крыловой түрэhөөр 200 жэлэй ойе баяр ёhололтойгоор тэмдэглэхын тула тэрэнэй олон тоото ашагушанар ССР Союзай Ехэ театр соо февралиин 13-да суглараа.

Президиумдэ — баяр ёhололой бүхэсоюзна комиссиин гэшүүд, СССР-эй Соёл культурын министерствын түлөөлэгшэд, уран зохёолшод, эрдэмтэд, аха дүү республикануудhаа ерэhэн айлшад.

Нүхэд Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, М. С. Соломенцев баяр ёhололой үдэшэ дээрэ байлсаа.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь С. В. Михалков И. А. Крылов тухай үгэнүүдые хэлэжэ, баяр ёhололой үдэшэ нээбэ.

Крыловой түрэhөөр 200 жэлэй гүйсэhэн үдэр «манай олон үндэhэ яhатанай hайндэр» гэжэ хэлэхэ эрхэтэй байнабди гээд тэрэ хэлээ. Советскэ Союзай бүхы арадууд басни бэшэдэг ородой агуу ехэ зохёолшые хүндэлэн ёhолжо байна. Хэрбээ үнгэрэгшэ 100 жэлдэ Крыловой зохёолнууд Европын хэдэ хэдэн оронуудай хэлэн дээрэ оршуулагдаhан байгаа hаа, тэрэнэй зохёолнууд Совет засагай жэлнүүдтэ СССР-эй арадуудай 50 гаран хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 40 миллион хэhэгээр хэблэгдэн гараа.

200 наhа гүйсэhэн Крылов мүнөөдэршье бидэнтэй амиды шэнгеэр хөөрэлдэжэ, ажаhуужа байhаар. Тэрэнэй баснинуудай образууд болон хошоо үгэнүүд болошоhон мүрнүүдынь бага наhанhаамнай эхилжэ, манай ухаан бодолдо нэбтэрэнхэй. Бидэнэр тэрэнэй зохёоhон баснинуудай мүрнүүдые ажабайдал болон ажаhуудалда, политикадашье хэрэглэжэ, манай хөөрэлдөөнэй юрын хэлэн болонхой.

И. А. Крыловой зохёолнуудай барагдашагүй хүсэн тухай манай ороной национальна литературануудай түлөөлэгшэд мүн лэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

Ородой агуу ехэ зохёолшо — басни бэшэгшэ И. А. Крыловой түрэhөөр 200 жэлэй ойе тэмдэглэн, И. А. Крыловто хүшөө Москвада табиха.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ!

ХОЁР АСУУДАЛ

КОММУНИСТ Гуро Очирович Очиров хамтын ажалай түлөө хамаг сэдьхэлээ табижа ябадаг. Бүхэли наһандаа гэхээр таряан ажалай бригадир ябаһан хүн. Мүнөөшье энэл тушаалаа дааһаар. Дүршэл шадабаряар баян ааб даа. Хүнэй хэжэ байһан ажалда хододоо туһалжа, хэрэгтэй заабаринуудые тэрэнэй үгэжэ байхада, ямаршье хүдэлмэри бүтэсэтэй байдаг ха юм даа. Энэл жолоогоо шангаар барижа ябадаг хүн гээшэ. Бригадирай уялга ганса энэ бэшэ. Коммунист хүн һэн туладаа, ниитын ажал ябуулгада үнэн зүрхэнһөө оролсожо, ажалша зонтоёо харилсан хүдэлдэг, хэн хэнэй хэрэгые харалсажа, «хамтын ажалда һайнаар хандабал, ажахыгаа хүгжөөжэ шадахабди. Өөһэдымнайшье ажаһуудал һайжарха ха юм» гэхэшэлэн, алибаа юумые хүндэ ойлгуулжал байхадань, бригадын гэшүүд Гуро Очироваа артагүй хүндэлдэг, урма зоригтойгоор хүдэлдэг гээшэ.

Нэгэтэ партийна суглаанай болоходо, тэндэ коммунист Очиров һайшаалтай дурадхал оруулаа һэн. Утарынь хадаа, Үдын совхозой «Улаан Одон» тосхонһоо хойноо нэлэнхы таряан. Үрэжэл баян сабшалангтай хэдэн хүндынүүд. Таряалангай тосхондоо дүтэшэг оршодог һэн тулада, тарилгын, мүн ургаса хуряалтын халуун хаһада поли дээрэ хүдэлжэ байгаа механизаторнууд хоол барихаяа, амархаяа гэр гэртээ тарашадаг. «Тэдээндэ полевой стан, столово заатагүй түхеэрхэ байгаабди» гэжэ бригадир һанамжалаа. Тэрэнэй дурадхал һайшаалтай. Механизаторнуудай хүдэлмэриин эмхи гуримтай, ажалайнь бүтээсын ехэ байха талые хаража, коммунист нүхэр Очиров иигэжэ хэлээ ха юм. Хабарай тарилгын гү, али таряа хуряалгын үедэ механизаторнууд нэгэ газар суг байха аргагүйлэжэ, отделениингээ түбһөө хүдэлмэридөө гараха, һөөргөө баһал гэр гэртээ эдеэлхэ, амархаяа бусажа байдаг. Үглөө бүри зарим хүнүүд хүдэлмэридөө хожомдохо. Хүдэлмэриин халуун хаһала нэгэ часһаа байха, нэгэшье минута гээгдэхэдэнь, хэды ехэ һаад болоноб даа.

Коммунистын, бригадирай дурадхаһан һанамжые лахалаашьеб совхозой дирекци, партийна болон профсоюзай комитедүүдэй анхаралгүй байһаниинь харамтай. Тээсгэн совхозой бүхы коммунистнуудай хамтын суглаан зарлагдажа, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй дүнгүүд ба ажахын коммунистнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тэндэ коммунист Гуро Очирович мүн лэ урда хэлэһэн һанамжаяа дахин дабтаһан байна. Мүнөө үедэ ажахын алишье һалбари дээрэ залуушуул олоороо хүдэлдэг болоо ха юм. Тэдээндэ халуун, аха ёһоной анхарал хэрэгтэй. Тэдэнэр сүлөөтэй сагаа хүхюун сэнгэлгээр үнгэргэхэ хүсэлэнтэй. Отделени бүхэн болбосон ёһоор түхеэрһэн полевой стантай болохо сагынь тулажа ерээ бшуу. Коммунист нүхэр Очировай һанамжые дэмжэхэ хүнүүд баһал байгаа. Жэшээнь, Баруун-Хасууртайн отделениие эрхилэгшэ нүхэр А. А. Манжиханов иигэжэ хэлээ һэн:

— Манай отделенидэ залуу үетэн олон. Тэдэнэр яһала һайнаар хүдэлжэ байдаг. Теэд залуушуулай хүдэлхэдэ, амархада гаарамжатай зохид байра байдал огто түхеэрнэгүйбди,— гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Коммунистнууд зүйтэй юумэ хөөрэнэ бэшэ аал! Автоматика, кибернетикэ, космос... Иимэ сагай эрилтэ ондоо. Энэ үе сагта юушье бүтээхэ арга боломжотой болонхойбди. Суглаан дээрэ хэлсэгдээд, ямаршье хэмжээ абтангүй үлэшэдэг нэгэ асуудалынь энэл даа. Ганса «Улаан Одоной» механизаторнууд полевой станггүй бэшэ, Баруун-Хасууртайда мүн лэ тиимэ байшоо бэшэ гү? Полевой станай зарим тээгүүр байгаа нэрэтэйшье һаань, хүдэлмэришэдэй, илангаяа залуушуулай һанал сэдьхэл, эрилтэ заашье ханганагүй ха юм. Тэдэнэй дунда ниитын ямар нэгэн хүдэлмэри ябуулагданагүй. Комсомолшууд болон залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха гэшэ шухалын шухала хэрэг болоо гэжэ совхозой дирекци, партийна комитедтэ дурадхаябди. Иимэ эрилтэ коммунистнууд октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай хөөрэлдэжэ байха үедөө табиба бшуу.

Хоёрдохёор, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй үүргэ ба харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ тухай эрилтэ коммунистнууд яахадаа онсолон табинаб? Үдын совхоз хони үсхэбэрилхэ гол шатлалтай ажахы юм. Тиимэһээ түл олоор абтаха, түргөөр түлжүүлэгдэхэ ёһотой. Шанартай нооһон хэрэгтэй. Эдэл һалбариһаа ажахы олзо доход горитойгоор оруулха ушартай байна. Теэд хүнүүдэй үүсхэл оролдолгые халуунаар дэмжээгүй хада, түрүү онол арганууды үйлэдбэридөө үргэнөөр хэрэглээгүй хада ажал хэрэг урагшатай, үрэ дүнгынь һайн байлтай аал!

Урданай коммунист Болхошоо Бабудаев тэрэ суглаан дээрэ иигэжэ хөөрэбэ гэбэл:

— Мал ажалай мэргэжэлтэд даншье һаа харюусалгагүйгөөр хүдэлнэ. Малай фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр хооһон хубхай гүйлгэлдөөд лэ гү, али гэбэл, үхэһэн малда акт зохёогоод, албата уялгаяа дүүргэнэ бэшэ гү гэжэ хэлээ һаа, балай алдуу болохогүй байха. Үрэжүүлэгдэһэн үнеэд ректальна шалгалтада ородоггүй. Һубайралга усадхагданагүй!

Коммунист хүн оноогүй юумэ хэзээдэшье хэлэхэгүй байха. Мүнөө малай үбшэлгэлын харюусалгатай хаһа оронхой. Тиигээшье һаань, совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд отара, гүүртэнүүдээр ябахадаа, малшадта ёһоор заабари үгэнэгүй, туһаламжа үзүүлнэгүй, ажалынь эмхидхэгдэнэгүй ха юм. Буряад ороондо хони олоор үсхэбэрилдэг болохо тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол гараһаар яһала саг үнгэрөө. Совхозой мэргэжэлтэд гүрэнэй табиһан зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг анхаралаа хандуулха ёһотой болоно. Ажахын һалбари хүгжөөлгэдэ мэргэжэлтэдэй холын бодол, тодорхой хүтэлбэри хэрэгтэй гэжэ совхозой дирекци, партийна комитедтэ һануулагдамаар.

Энэ һануулга дээрэ үшөө ямар юумэ шухалаб гэбэл, коммунистнуудые ажахын гол һалбаринууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха илангаяа тэдэниие мал ажалай хүдэлмэридэ хабаадуулха шухала бологдоно. Энээн тушаа Баян-Голой отделениин партбюрогой гэшүүн Цыремпил Жигжитович Ширапдоржиевай үгүүлһэн һанамжые дурдахада үлүү гарахагүй байха. Эндэхи партийна эхин организациин гушан коммунистнуудай олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлдэг. Жэшээтэ хүнүүдшье бии. Партиин гэшүүн Цындэма Гунтыпова Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат. Коммунист Бато-Мунко Цыденов магтаалтай хонишон. Эдэнэр жэл бүри хурьга олоор түлжүүлнэ, нооһо ехээр хайшалжа абана. Эдэ бүгэдэ зондо ойлгуулагдаха, бүтэдэ коммунистнуудай жэшээ болохо ёһотой. Ажалшадай дунда мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгые хэн ударидахаб? Партийна комитет! Зүгөөр үргэн ниитэ коммунистнуудай бүгэдэнэйнь эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зүйл. Гадна жэшээ харуулан хүдэлхэ зуураа, тэдэнэр профсоюзай болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие хүтэлэлсэхэ уялгатай.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй дүнгүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, совхозой коммунистнууд ганса эдэ хоёр асуудал тушаа тоггоо бэшэ. Тэдэнэр олон асуудалда анхаралаа хандуулан, хэрэг үйлэ тушаагаа һанаа зобонги байһанаа элирхэйлэн гаршалаа.

Гэбэшье залуу үетэн тушаа, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тушаа онсолон тогтоһониинь юрын хэрэг бэшэ. Эдэ асуудалнууд үйлэдбэритэй, тэрэнэй хүгжэлтэтэй нягта холбоотой зүйл. Коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлэл, оруулһан үнэтэ дурадхалнууд урданайхидал хии хооһоор үнгэрхэгүй бээзэ гэжэ найдагдана.

Ж. БАДМАЕВ.
Хорини аймаг.

Репортаж

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ЗАХИЛ ХҮНДЭТЭЙ

— Хүдөөгэй зонһоо хэр олон захил ороноб? гэнэгтэ гээд, асуудалыемнай тодолон һураад, Улаан-Үдын трикотаж хубсаһа оёдог фабрикын директор Агния Федоровна Герасимова стол дээрээ байһан олон дансануудһаа нэгые абаба. — Республикымнай колхоз, совхозуудһаа энэ февралиин туршада орожо байһан захилнуудые харагты, иимэ зузаан боложо байна. Яруунын совхозой малшадта 8 мянган түхэригэй, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдтэ 12 мянган түхэригэй элдэб нооһон хубсаһа оёжо ябуулаабди. Мүнөөдэр Хорини аймагай хүдөө ажалшадай захилаар һүүлшын хэһэг хубсаһа нэхэжэ, дүн хамтадань 8 мянган түхэригэй сэнтэй эд бараа гарһаа гаргабабди. Эдэнээ үглөөдэр өөһэдынгөө хүнүүдээр Хори тосхон эльгээхэмнай. Тээ тиигэһээр Бабушкинай үйлсэдэхи салон-ательедэмнай ошоо һаатнай, хүдөөгэй зоной захил тараадаг тусгаар автофургоной жолоошон Гаврил Макарович Трошкин, захил абадаг мастер Ольга Николаевна Ященко гэгшэд Хорини харгын ута замда түлэг бэлдэжэ байха даа.

Өөрынгөөшье, хүнэйшье сэг үнэтэйдэ сэгнэжэ һураһан, олон үгэгүй, тоб гэһэн нягта, һаншаг сайжа ябаһаншье һаа, шумуушан шамбай директор предприятиингаа байдалтай ойро зуурахана танилсуулаадхёо һэн.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХОДОДОО ХҮРЭДЭГ

Захил абахые гуйһан бэшэг хаанаһааашье ерэг, тэрэ бүхэнэй авторта харюу бэшэдэг, хүнэй хүсэһэн юумые хүсэлдүүлхэбди гээл һаа, хэлэһэн сагтаа бүтээдэг ёһо фабрикада уялгата заншал болонхой гэжэ үнеэхи зузаан зузаан дэбтэр дансануудыень ирахада абаһаар мэдэхээр. Малшад, таряашадайнгаа захилаар колхоз, совхозуудай правлени, дирекцинүүдэй ороһон гүйлтануудай түрүүшын ээлжээндэ бэелүүлэгдэдэгыень иимэ нэгэ жэшээ гэршэлнэ. Хяагтын аймагай «Родина» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Агафонов февралиин 2-то фабрикын директортэ бэшэгээр хандаад, удангүй захил хэхэ зүбшөөл абахадаа, колхозһоо тусгаар этигэмжэтэниие эльгэбэ. Захилай абтаһанһаа хойшо 7 хоног үнгэрөөд байхада, «Родина» колхозой адресаар дүн хамтадаа 2 мянгаад түхэригэй нооһоор нэхэһэн эхэнэр, эрэшүүлэй трикотаж элдэб хубсаһан ябуулагдаһан байна.

Холо ойроһоо ганса нэгэн хүнэйшье захил хэхэдэнь, харюугүй орхигдодоггүй. Дулаан нооһон самса хайшан гэбэл фабрикада сюулжа үмдэхэ аргатайбиб гэжэ Баргажанһаа нэгэ пенсионер үбгэн бэшэбэ. «Захиһан самсыгтнай сэн почтын гаргашатайгаар эды түхэригтэ болохо. Өөрөө мэдэгты. Таарамжатай гэжэ һанаа һаа, мүнгөө иимэ адресаар манда эльгээгты! Тиигээд хэды хоног үнгэрэмсөөр Мэшэнэ захатаяа абаха байхат» гэжэ харюу эльгэбэ.

Ганса манай республикаһаа бэшэ, бусад холын газарнуудһаа, жэшээлхэдэ, Шэтын областьһоо, Биробиджанһаа Улаан-Үдын трикотажай фабрикын адресаар бэшэг захил ерэдэг. Өөһэдынгөө зоной эрилтэ үшөөл хүсэд хангажа шадаагүй аад, алад саашаа хараха аргамнай үгы. Теэдшье бэшэ областьнуудта манай фабрикадал адли предприятинууд бии хаям. Тиимэһээ өөһэдынгөө фабрикада захилаа бүтээлгэхын тухай хандыг гэхэ баатай болодогбди. Манай фабрикын хубсаһанай нэхэлгэ, үнгэ, маягыень һайхашаагаад, илангаяа хүнүүд ехээр захил хэдэг гээшэгшэ аа гү гэжэ Агния Федоровна дарау зан гаргаа һэн.

УЛАМ ГОЁОР, ЗОХИДООР ОЁХЫЕ ХҮСЭНЭД

Фабрикын бүхы коллектив түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүй, бүхы гол зүйлнүүдээр үнгэрөөшэ жэлэй түсэб үлүүлһэн, харин шэнэ шэнэ модель зохёохо, утаһа-нооһоной олон үнгэ шадамараар хэрэглэжэ, улам үзэмжэтэй тааруу, зохид хубсаһа нэхэхын түлөө хододоо оролдодог зон гэжэ үйлэдбэри дээрэхи байдалһаань мэдэгдэнэ.

Хүнүүдэй туд тудай захилаар нооһон хубсаһа нэхэдэг цех. Зосоонь балай уужам бэшэшье һаань, бодолынь оложо, талмай алмажа табиһан хубсаһа нэхэдэг гурбан зуруудта жэрыһэн станогууд. Тэдэнэй дэргэдэ хүдэлжэ байһан эхэнэр бүхэн өөрэ янзын хубсаһа нэхэнэ. Эрэшүүлэй үмдэдэг хамсытай, мухар нооһон самсануудые оёжо байһан мастертай хэды үгэ андалдаад, даб гэхэдэш, олон үнгэ угалзатуулан, эхэнэрэй кофто, плати нэхэгшэд станогуудайнгаа хүдэлхые үлэмжэ анхаралтайгаар адаглан шэртэнэд. Тээ саагуур сэнхир хүхэ, ягаан, алаг эрээн, элдэб үнгын, олон мянгай хубсаһа оёгшод забда сүлөөгүй хүдэлнэд.

Цехэй начальник Тулухонова Матрена Ероновна (зураг дээрэ, баруун гарһаа) фабрикын түрүү нэхэгшэ В. С. Алексеевада «Чайка» гэжэ моделеэр эхэнэрэй нооһон плати нэхэжэ һурахыень заажа байһан үедэнь дайралдабабди. Номин сэнхир үнгэтэй нарихан утаһаар үлэмжэ нягтаар нэхэһэн, хормой таладань сагаан утаһаар гүйлгэһэн долгинууд дээрэ дэлиһэн сахали шубуунай дүрсэтэй энэ гоё һайхан платиин модель эхэнэрнүүдтэ ехэтээр һайшаагдаа. Иимэ түхэлэй платида мүнөө захил хойно хойноһооо орожол байна. Тиимэһээ һаяын сагта энэ шэнэ маягай плати шадаал һаа олон мастернуудаар нэхүүлдэг болохые цехэй начальник, моделиие зохёогшо нүхэр Тулухонова оролдоно.

Ухаалан зохёохо, уралан нарижуулха талаар трикотажай фабрикын техническэ хүдэлмэрилэгшэд, түрүү хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлдэг. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшонхи һара хахадай турша соо 12 дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ. Тэрэ тоодо шэнэ моделиин жакет, джемпер, кофтонууд нэхэгдэжэ эхилээ.

Продукциингаа хэмжээе, шанарыень улам һайжаруулхатаяа зэргэ, тэрэнэйнгээ горитой хубииень хүдөө зондо хүртөөхэ, хүргэхыень хүсэдэг байһандань фабрикын хүтэлбэрилэгшэдтэ, бүхы коллективтэ һайшаан хэлэлтэй. Шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшонхи һара хахадай туршада хүдөөгэй ажалшадай захилаар нёдондо жэлэйхиһээ нэгэ хахад дахин ехэ мүнгэнэй трикотаж хубсаһан нэхэгдээд байна. Энэ шэгээрээ саашадаашье малшад, таряашадай захилда фабрикын коллективэй халуун анхаралтайгаар хандаха байһандань этигэн, предприятиһаа бусагдаа һэн.

Ц. ДУГАРОВ,
манай корр.

АРАДАЙ ЭТИГЭ[Л]

НАЙДАБАРИДА ХҮРТЭГ[...]

ЗАЛУУШУУЛАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ[...]

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной руднигай хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд, алба хаагшад һунгалтын урдахи суглаан дээрээ Захааминай аймагай Соведэй депутадта кандидадаар электровозой машинист Николай Любушкиниие дурадхаа.

— Манай эгээл залуу хүдэлмэришэн, комсомолой гэшүүн Николай мэргэжэлээ тоти һайнаар шудалһан, хүндэтэй нүхэрнай, — гээд гурбадахи участогай мастер В. Косых тэрэниие магтан, һунгалтын үдэр омог баяртайгаар өөһэдынтөө дундаһаа урган гараһан хүндэтэ хүндөө үндэр дуугаа үгэхэбди гэжэ мэдүүлбэ. Николайтай суттаа нэгэ бригадада хүдэлдэг забойщик Анатолий Яньков иигэжэ хэлээ:

— Манай бригада коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ. Һараһаа һарада, квартал бүри түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ амжалталамнай машинист Николайн хубида нилээд ехэ...

Һунгуулиин № 73 округто аймагай Соведэй депутадта кандидадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень, горнягуудай хамтын суглаан нүхэр Н. Любушкиндэ хандаба, түс кандидадые бүридхэлдэ абахыень һунгуулиин округой комиссиие гуйба.

«Красный [...] колхозой тү[...] клубта артели[...] ран гэшүү[...] аймагай болон [...] нэй сомоной [...] арадай засаг[...] нүхэдые нэр[...] Дүтэлүүрэй [...] хаагша нүхэ[...] вай дурадхал[...] түрүү һаали[...] мол Цыренду[...] һунгуулиин [...] ругһоо аймаг[...] депутадта ка[...] баталагдаа. [...] сомоной Сов[...] тадта кандида[...] нэй һаалишан[...] набэшэ эдэб[...] гор Хандажа[...] заракцаева [...] дээ.

Б. ОЧ[...]

БАРИЛГАШАДАЙ ЗҮГҺ[...]

ХАРАНХЫ станциин үйлэдбэриин-техническэ училищиин багшанар, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад хамтынгаа суглаан дээрэ энэ һургуулиин столяр Александр Виноградовые Хяагтын аймагай Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Александр Виноградов оройдоо хори нэгэ наһатай залуу хүн байгаашье һаа, оролдосотой бэрхэ ажалаараа коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой.

— Энэ урдаа хараха хүмнай гээшэ, манай этигэл найдабариие дүүргэхэл байха гэжэ [...] хабаадагшад мэдүүлбэ.

Харанхын больницы[...] тив врач Людмила Конс[...] на Беляевае сельскэ Со[...] путадта кандидадаар [...]

Харанхын шанаржуул[...] рикын хүдэлмэришэд бо[...] нерно-техническэ хүд[...] шэдэй суглаан боложо, [...] гаа лаборантка Цырендү[...] житовна Нимаевае сельс[...] дэй депутадта кандида[...] жалан дурадхаба.

Д. ДУГ[...]

НЭГЭН ДУУГААР ШИИДХЭБ[...]

Нютагай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгээр ажалшадай хамтын суглаанууд Яруунын аймагай ажахы бүхэндэ үнгэргэгдэһөөр.

«Юбилейнэ» совхозой хоёрдохи отделенидэ болоһон һунгагшадай үргэн суглаан дээрэ аймагай Соведые һунгаха һунгуулиин 27-дохи, 26-дахи округуудһаа өөһэдынгөө кандидадуудаар эрхим малшадаа дэбжүүлэн нэрлэбэ.

Үнинэй малшан Цадмид Цыдыповна Цыбиковае — 27-дохи Баруун округһоо, совхозой түрүү хонишон, 1933 ондо түрэһэн Цыренжап Зодбоевна Бадмаевае — һунгуулиин 26-дахи Гүндын округһоо Яруунын аймагай Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба.

«Комсомольский» совхозой Тэлимбэ тосхондохи һаалиин гүүргэнүүдэй ажалшадай хам[...] лаан дээрэ аймагай Сове[...] тадуудта кандидадуудые [...] хэ тухай асуудал зүбшэ[...] Эндэ үгэ хэлэһэн нүхэ[...] эрхим һаалишан Хүбисх[...] иовна Дашидоржиевае а[...] велэй депутадта кандида[...] жүүлхэ гэжэ дурадхаба. [...] намжыень суглаанда ха[...] барандаа һайшаан, нэгэ[...] баталһан байна.

Мүн энэ совхозой [...] трактор заһабарилгын ма[...] хүдэлмэришэд болон ин[...] техническэ хүдэлмэр[...] хамтын суглаан эрхим [...] тор Цыдын Цыренович Б[...] евые аймагай Соведэй [...] кандидадаар һунгуулиин [...] округһоо дэбжүүлхэ гэһ[...] хэбэри бүгэдын дуугаар [...]

И. КАРБА[...]

ЗАЛУУ ҺУНГАГШАДАЙ КЛ[...]

Хяагтын музейн дэргэдэ иимэ нэрэтэй клуб эмхидхэгдэнхэй. Тус клуб хадаа амаралтын үдэрнүүдтэ нээгдэжэ, аймагай түб — Хяагта хотын, ойро дүтэ оршодог предприяти, һургуули, колхоз, совхозуудай залуу һунгагшадые урина. Тэдэнэр музейе хаража танилсахаһаа гадна, һунгуулиин асуудалнуудаар, аймаг, хотын түүхэ, революционно һайн һайхан заншал тухай һонин хөөрөөнүүдые шагнадаг байха юм.

Залуу һунгагшадай клубай хүдэлмэридэ музейн хүд[...] шэдһөө гадна, аймагай [...] болон Соведүүдэй хүд[...] шэд, хуушанай партиза[...] баалуулагдана.

Клубай хүдэлжэ эх[...] рүүшын үдэрнүүдтэ [...] ээрэлгэ-нэхэлгын фабри[...] ралсалай зураануудай [...] гагшад эндэ ерэжэ һ[...] байна.

Д. ЦЫБ[...]
манай [...]

БАЯРТАЙ ЯБААРАЙ, БҮТЭД!

ЗУРАГЛАЛ

УРДА, ХОЙТО хаданудай ой модон, гол соогуурхи бургааһа шугыншье үбэлэй урбуулга дэгэл, шандага, шэлүүһэ малгай үмдэжэрхиһэндэл, бурзан сагаан саһан, сэн-бүн болонхой һаглайлдана. Үбэлэй шанга хүйтэнһөө хоргодоһондол, бишыхан гол горходшье зузаан мүльһэн доогуур шурганаанхай.

Нара гараха үеэр Галтайн хотогорые уруудан хорон холтоһон жабар бүришье ордоһолжо, хүнэй хасар нюураа хэхэ газараа оложо ядахаар болоно.

Бүтэд Лубсанимаевна хүдэлмэриингөө хара халаад доогуурал хүбэнтэй хүүртиг үмдэнхэй, тойробшо малгай дээгүүрээ зузаан нулаад уруунь боонхой, шэмэрүүн жабарай хасар, нюурыень шэмжэгэнүүлхыеньшье балай тоонгүй хэбэртэй. Нулаад дороһоонь бултайһан елэн хара үһэниинь бага сэнтэнхэй. Тэрэ хонидтоо үбһэ үгэжэ, газаагуурхи ажалаа хэжэ сүлөөгүй ябана. Үе-үе түрэл нютагайнгаа түхэл шарай, танил болошоһон хада уула, ой модыень хайрладан харана.

«Энэ хүйтэн тиимэшье үни удаан дошхорхоёо болёол ёһотой. Сагаа һарын гаража үнгэрөөдхёо һаань, шанга хүйтэнэй хаһа һуларгүй шоморхо һэн. Тиитэр хурьгадаашье гол түлэб абажа түүргэхэбди» гэжэ Бүтэд Батуева бодоно. Ондоошье бодолнууд һанааень зобооно. «Байза, үнеэхи Жамсамни худагаа заһаха, хобоонуудайнгаа мүльһэ сэбэрлэхэ гэжэ ошоһон юм. Хонидоо бэлшээридэнь гаргаха болотор тэрэнээ бэлэн болгохо гээшэ гү? Хурьгадаа хүхүүлхэ сагнай болохонь. Жамсатаяа хоюулан аяар 480 хурьга үдэрэй хэды дахин хүхүүлхэмнай бэрхэтэйхэн байна. Иигээд үшөө 200 хонин түрэхэ. Теэд яажашье һаань, шадалаараа болгожо, хойнонь гарахал зон ааб забди. Галуута-Нуурай шахтаһаа туһалалсахаяа ерэһэн энэ залуу хүбүүн хурьга абалсажа бирахагүйл байна даа. Дүршэлгүйдэнэ бшуу. Теэд хонидыемнай эдеэлүүлэлсээд, уһалалсаад байһаниинь ше болоо юм бэзэ. Үнеэхи хоёр үбэл удаагаар хурьга абалсаһан басаган — Тамара Верхотуровамнай энэ жэлдэ юундэ ерээгүй гээшэб, шолмошни? Мүнөө жэлдэ заабол ерэжэ, хурьгадыемнай абалсахаб гээд ошоо һэмнай. Ехэл бэрхэ басаган һэн даа...»

ТИИГЭЖЭ Бүтэд Лубсанимаевнагай энэ тэрэ юумэ бодожо, хүсэ шадалаар нимһал гэжэ илгагдаһан хонидтоо талха тарянай зүйл эдюүлжэ байтарнь, нэгэдэхи класста һурадаг Люда басаганиинь шад улаахан хасартай болошонхой юумэ амидаһаар гүйжэ ерэбэ.

— Эжы, эжы, бэшэг ерээл. Аяар хоёр бэшэг,— гэжэ тэрэ ехэл олзуурхаһан янзатай хэлэнэ.

Хэнһээ ерээб? Баторһаамнай ерээлтай,—гэжэ хэлээд, Бүтэд Москвада энергетическэ институдта һурадаг хүбүүнһээмнай бэшэг ерэбэ ха юм гэжэ бодоһоор, яаралтай гэр тээшээ гэнхэлбэ.

— Үгы. Бүри ондоо тээһээ ерээ. Би задалаагүйб,— гэнэ Люда басаганиинь.

— Теэд ондоо хэн маанадта бэшэхэ юм?—гэжэ Бүтэд Лубсанимаевна ехэл гайхана.

Гэртээ ороод, бэшэгүүдээ задалжа уншахадань, нэгэниинь — Совет ороной баруун захын Львов городһоо Дмитрий Харитонов гэжэ хүн, нүгөөдэнь — Херсон городһоо хүүгэдэй врач Валентина Тимохина гэгшэ бэшэһэн байба.

Дмитрий Харитонов иигэжэ бэшэнэ:

«Мэндэ амар, хүндэтэ Жамса Бүтэд хоёр! «Известия» газетын 1968 оной сентябрь һарын нэгэ номерто та хоёрой фото-зурагые харааб. Шэмэрүүн хүйтэн уларилтай нютагта танай хэжэ байһан һайн һайхан ажал тухай уншааб. Арад зонойнгоо аша туһын түлөө хүдэлжэ байһан иимэ ажалша бэрхэ, арюун сэбэр сэдьхэлтэй хүнүүд Эхэ орон соомнай олон гэжэ мэдэхэдээ, ехэл омогорхохоор байна...

Эхэ һайхан оронойнгоо аша туһада эсэшэ сусашагүйгөөр бүтээжэ байһан хүнгэн бэшэ ажалайтнай түлөө бүхы сэдьхэлһээ баясхалан хүргэнэб? Ажалдаа бүри ехэ, шэнэ амжалтатай, элүүр энхэ, жаргалтай һайхан ябахыетнай хүсэнэб!»

БЭШЭГҮҮДЭЭ уншажа дүүргэд, Бүтэд Лубсанимаевна бодолгото болон һууна: «Яагаашье жэгтэй юм гээшэб? Оройдоо танихагүй хүнүүд аад, иигэжэ сэдьхэлэй халуун үгэнүүдые бэшэнэ. Омогорхохоор, баярлахааршье. Юрын хонишод Жамса бидэ хоёрой нэрэ сууе аяар тэрэ нарата Украинын хүнүүд дуулаад байнал. Манай ороондо хаанашье, ямаршье ажал хэжэ байһан хүн хүндэтэй, ямбатай гээшэ ха даа. Минии эжы баабай, үбгэ эсэгэнэр урдань бүхы наһаараа нюргаа тэнилгэнгүй хүдэлөө, баяшуулай мал адуулжа, үдэр һүнигүй ябаа, үлдэхэ даараха, эсэхэ зобохые үзөө. Теэд тэдэнтэ һайнта даа гэжэ хэлэхэ, баярые хүргэхэ хүн байгаагүй. Яар яндан буруушан, тугалшан, хонишон гэжэл шоодбори ябаа. Биншье бүхы наһаараа шахуу хонишоноор хүдэлнэб. Гансахан энэ Галтайн-Хотогорто эхэ хонидые хаража эхилһээр 19 жэл болохомни. Муугааршье хүдэлөөгүйб, магтуулааб. Москва выставкэдэ хэдэ дахин ошооб. Партиингаа XXII съездэдэ делегат болохо ехэ зол хубитай байгааб. Хүндэлэлэй грамоташье тоогүй олон абтаа. «Ажалай габьягай түлөө» гэһэн медальшье бии. Жаргалтай үе сагта түрэһэн зон байнабди даа»—гэжэ бодоходоо, бүри һайнаар, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлхэ дураниинь хүрэнэ...

Энэ үедэ үүдэн нээгдэжэ, өөрынь нүхэр Жамса Жугдуров газааһаа сэн-бүн болошоһон, хүйтэн жабарта долёолгоһон, хүри улаан болошоһон юумэ орожо ерэбэ.

— Баторһаамнай бэшэг ерээ гү?—гэжэ тэрэ Бүтэдэйнтөө гартаа бэшэгүүдые бариад һуухые харахадаа асууна.

— Үгы даа. Үнеэхи «Известия» газетэдэ гараашa бидэнэй фото-зураг хараад, хүнүүд манда бэшэг бэшэнэ. Уншыш, һонин лэ, — гээд тэрэнь бэшэгүүдээ һарбайба.

— Зай, шимни сайгаа ууужа дулаасаад, хонидоо уһална, бэлшээридэнь гаргана бэзэш. Бинш нарай хурьгадаа эхэдэнь табижа хүхүүлхэмни. Удэшэ бэшэгүүдтэнь харюу бэшэхэбди,— гэжэ хэлээд, Бүтэд газаашаа яаража гарана.

БҮТЭД Батуева газаа хорёо соо эдеэлжэ байһан хонидоо үшөө дахин ябажа, наринаар харана. Түрэхэ дүтэлөө гэжэ һанаһан хонидойнгоо дэлэн барижа үзэнэ. Заримыень илгажа, ондоо хорёо соо хаана. Хэшээ соо ороходонь, үсэгэлдэр илгажа аминарнь хааһан хоёр хонидынь түрэжэхёод, көйтон хурьгадаа долёожо сүлөөгүй байбад. Энээниие харахадаа, хонишод досоогоо баярлана: «Хониднай бултанa иимэ хурьгадтаа мээхэй байгаа һаань ёһоор һэн. Теэд һүрэг соо тамир муутай, хурьгаа голохо, зобоохо юумэнүүд олдохол ааб даа. Тиигээдшье эдэмнай урда тээнь ондоо хүнэй хаража байһан, абари зангынь үшөөл мэдэгдээгүй хонид ха юм. Үшөө 150 толгой түрүүшынхеэ түрэхэ зуһагуул бии. Зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха уялгаяа дүүргэжэ хэр шадахабибди Бэрхэтэйхэн лэ байха. Теэд бүхы республика соогоо үүсхэл гаргаа хадаа, хэлэһэндээ заабол хүрэхэ зэргэтэй болонобди. Яаба хээбэшье түл абалгадаа һайнаар бэлдэнхэй гээшэ хабди. Үбһэ тэжээлнай нёдондойхиһоо жэшэхээр бэшэ ехэ. Байра байдалнайшье жэншэдгүй заһагданхай, бүхы хэрэгтэй юумэ бэлдэгдэнхэй» гэжэ досоогоо бодобошье, үшөө юуншьеб даа тэрэниие һанаата болгоно, сэдьхэлынь хүдэлгэнэ хэбэртэй.

Ёһотойл ажалша хүн гээшэ хэзээдэшье өөрынгөө урдахи харюусалгые мартадаггүй, хайшан гээл һаа бүри һайнаар хүдэлхэмни ааб гэжэ ходол бодожо, эрмэлзэжэ ябадаг байна.

Энэ хонишон дэмыл тиигэжэ ехээр һанаата болоно ха. Бүтэд Лубсанимаевна хэлээл һаа, тэрэнээ хүсэлдүүлжэ шададаг, [...] шье бэрхэшээлһээ тунхарид[...] хүн байһанаа урда жэлнүүдт[...] дахин харуулаа. Жэл бүр[...] зуун эхэ хонин бүриһөө 90-[...] үсөөн хурьга абажа үзөөгүй. [...] шээнь, нёдондо энэ отары[...] ооһэдынгөө хаража байһан, [...] ондоо тээһээ суглуулагд[...] ехэнхидээ найма-юһэдэхи [...] хурьгалха хүгшэн хонидые а[...] түрүүлжэ, зуун эхэ хонин бүри[...] 93 хурьга түлжүүлээ, хонин [...] риһөө 3,9 килограмм ноһо [...] шалаа.

— Үнгэрэгшэ зунай эхээр [...] нэр хүгшэн хонидоо тушаа[...] оронидонь ондоо хүнэй ха[...] байһан залуушаг хонидые [...] абаа һэн. Хабар тэдэнь ехэ ту[...] хай, муу байһан юм. Тиигээд [...] мар тэдэ хонидынь танигд[...] бэшэ, монсогор тарганууд [...] шоһон ябаа. Мүнөөшье тэдэнь [...] сэеэ табяагүй. Хэрбээ нёдо[...] эдэ хонидой зуун толгой бүри[...] оройдоол 60 хурьган абта[...] һаань, Бүтэд Лубсанимаевна [...] нэй зууһаа — 100 хурьга [...] хом абахал байха,— гэжэ ко[...] зой зоотехник М Хандажа[...] хөөрэнэ.

Түгэсхэлдөө Юрөөгэй бэрх[...] ниишодой нэгэн Бүтэд Бат[...] хододоол ехэ амжалтатай, ба[...] хүхюун ябаһай гэжэ юрөөбо[...]

М. НАМЖИЛО[...]
Сэлэнгын аймагай
Карл Марксын
нэрэмжэтэ колхоз.

[...]ОВЕДҮҮДЭЙ [...]ҮДЭЛМЭРИ

[...]ОЁЛОЙ [...]ҮЛЭН [...]РОБХИЛОО

Соёлоймнай хүгжэлтэ В. И. Ленин, Октябрь гэһэн нангин үгэнүүдтэй нягта холбоотой. Октябриин Социалис революциин нүлөөн, хэнэйшье мэдэһээр, аргагүй ехэ, манай аймагташье эли тодо тобойн харагдана.

Революциин урда тээ Тоҥкада, Хуушан Бэшүүртэ, Еланьда һургуулинууд хүдэлдэг байһан. Церковно приходской һургуулинуудтань баяд ноёдой үхибүүд һурагша бэлэй. Аймагаймнай байгуулагдаха үедэ (1935 он) энэмнай эхин классуудай хорин гурба, хусэд бэшэ дүрбэн дунда һургуули хүдэлдэг байгаа. Гадна үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүдтэй һураха 120 пункт байһан гэхэ. 1940 он багта бухы дээрээ гурба мянгаһаа үлүүсэ хүн һуралсаһан түүхэтэй. Хэрбээ 1935 ондо аймагтамнай нэгэшье дунда һургуули үгы байһан һаа, харин мүнөө юһэн дунда, найман жэлэй найман, хори гаран эхин классуудай һургуулинууд хүдэлнэ. Юһэ мянган үхибүүд һуралсана бшуу. Дунда болон долоон жэлэй һургуулитай 88 багшанар хүдэлдэг һаа, мүнөө дээдэ болон дунда һургуулитай 525 багшанар үхибүүдые ном һударта һургана гээшэ. Тиихэдэ багшанарай бэлиг шадабаришье һураггүй дээшэлээ.

Эрхим һайн ажалаараа алдаршаһан багшанар аймаг доторнай олон юм. Жэшээнь, РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшанар Ф. М. Степанов, И. И. Коновалов, Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багшанар Л. А. Новокрещенных, Т. И. Белых гэгшэдые мүнөө мэдэхэгүй хүн үгы шахуу. Тэрэнһээ гадна 37 хүн «Арадай гэгээрэлэй отличник» тэмдэгээр, найман багшанар орден болон медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Хүн зониие коммунис үзэл бодолгойгоор хүмүүжүүлхэ талаар соёл гэгээрэлэй эмхинүүд горитойхон юумэ хэнэ. Революциин урда тээ һүмэ, дацангуудһаа ондоо юумэ байгаагүй һэмнай. Энэ хүшэр хүндэ үе сагые гаталха баатай бологдоһон байгаа. 1935 ондо аймаг доторнай оройдоо хоёр клуб, нэгэ библиотекэ, уншалгын юһэн байшан байһан юм. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри мэдэхэ, удариддаха мэргэжэлтэд дуталдаха, тиимэһээ тушаалдаһан хүнүүд клуб, библиотекэнүүдтэ хүдэлхэ. Поп болон ламанар хэлэшэгүй ехэ һаад тойбо татадаг һэн. Партийна, совет эмхинүүд энэ талаар сэгнэшэгүй ехэ хүдэлмэри ябуулжа, үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүдые гэгээрүүлһэн юм.

1935 ондо республика доторнай соёлой добтолго соносхогдоо бэлэй. Шүдэ сэбэрлэхэ шүүзэтэй болохо, унтарижа зүбөөр заһажа һураха гэхэ мэтын ойлгуулгамжын хүдэлмэриһөө соёлой добтолго эхилһэн түүхэтэй. Энэ шухала хэрэгтэ багшанар, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, ахамад классуудай һурагшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, аша туһатай юумэ хэлсэһэн байгаа. Энэ талаар ойлгуулгамжын хүдэлмэри партийна, комсомолой эмхинүүд шударгыгаар ябуулһан. Имагтал Коммунис партиин, Советскэ правительствын аша туһаар соёл гэгээрэлээ богонихон саг болзор соо үргэжэ шадаабди.

Мүнөө аймаг доторнай соёлой 45 байшан болон клуб хүдэлнэ. Ганса 1968 ондо 1350 хүнэй һуудалтай долоон клуб баригдаа. Арба юһэн библиотекэдэмнай бухы дээрээ 130 мянган ном бии. Соёлой эмхинүүдтэ 62 хүн хүдэлнэ, тэдэнэй 37-ниинь дээдэ болон дунда һургуулитай.

Мүн кинофильмнүүдэй хүмүүжүүлхы нүлөөн ехэ. Үшөө 1940 ондо саг үргэлжын кино-түхеэрэлгэтэй болоо һэмди. Анха түрүүшын киномеханигууд, жэшээнь, Ф. А. Ястребов, Е. С. Афанасьев гэгшэд мүнөө арад зоной дунда хүндэтэй. Мүнөө аймагтамнай 49 кино түхеэрэлгэ бии, арба нэгэниинь үргэн экрантай. Үни удаанай хүдэлһэн У. Ткачева, К. Просвиренников, М. Вершинин гэгшэд ходол магтуулдаг.

Телевизионно ретранслятор ашаглалгада үгтэжэ, сэнхир экран айл бүхэндэ табигдажа байна.

Гадна улад зоной элүүрые хамгаалха талаар нилээдхэн ехэ юумэн хэгдээ. Арба юһэдэхи зуун жэлэй һүүл багта манай Бэшүүртэ И. В. Кириллов гэжэ ори гансахан эмшэн хүдэлдэг байһан. Шажан мүргэлэй охиндо нэрбэгдэһэн, зоной элүүрые сахиханьшье айхабтар хүшэр һэн. Һүзэгшэ зон халтад гэхэдээ попто гү, али ламада хандаха. Тиигэбэшье И. В. Кириллов аша туһатай юумэ хэжэ шадаһан алдартай. Дээдэ-Үдэ тэрэнэй нүүжэ ошохедонь, эмнэлгын пункт хаагдашоо бэлэй. 1914 он болотор бэшүүрэйхид эм дом гээшые мэдэнгүй ябаһан. Харин 1922 онһоо Елань, Охин-Булаг нютагуудта фельдшерскэ пунктнууд хүдэлжэ захалаа.

Харин мүнөө ямар болооб? Аймагай зоной элүүрые зуу гаран эмшэлэгшэд хамгаална, аймаг доторнай дүрбэн больница хүдэлнэ. Энэ жэлдэ Потанино нютагайхид өөрын больницатай болохо. Аймагаймнай түбэй эмнэлгын газарта терапевтическэ, хирургическа, хүүгэдэй, нарайлалгын болон бусадшье таһагууд бии. Мэдээжэ врачнууд Ф. Ф. Селиванов, С. И. Суворова, Г. И. Тарнуева гэгшэд улад зоной магтаал һайшаалда хүртэжэ байдаг.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдахана дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд үсөөхэн һаа, харин мүнөө дээдэ һургуулитай 310, тусхай дунда һургуулитай 650 мэргэжэлтэд ажахын али бухы һалбаринуудта хүдэлнэ. Жэшээнь, манай нютагай хүн—философиин эрдэмэй доктор, профессор А. К. Белых Ленинградай гүрэнэй университедтэ, эрдэмэй кандидадууд Г. Д. Молонов, Ю. Б. Рандалов гэгшэд Улаан-Үдын дээдэ һургуулинуудта хүдэлнэ. Мүн Буряадай совет уран зохёолой үндэһэ һуури табилсаһан Ц. Д. Дондубон (Ц. Дон) республикадаа [...] комиссараар хүдэлөө һэн. Уран зохёолшод Д. Улзытуев, Ц-Ж. Хамаев, Б. Каудов, В. Ковтун, И. Новокрещенных гэгшэд уншагшадта номуудаа бэлэглэнэ.

Энэ бухы хубилалта, хүгжэлтымнай табсангүүд халаа В. И. Ленинэй мүнхэлһэн Коммунис партиин сэхэ мэргэн һургаалай аша үрэ мүн. Ленин багшын түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе бэшүүрэйхид амжалта түгэс угтахаар мүрысэнэ.

Б. САНЖИЕВ,
Бэшүүрэй аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ХОНИШОНОЙ НЭГЭ ҮДЭР

[...] саанаһаа үглөөнэй улаан [...] һаял бултайн гаража, хэбэд [...] Хэжэнгын тала дайдаар э[...] туяагаа сасараан дэлгэбэ. [...] лэ ээлжээтэ үдэрөө дахуу[...] айлшалан ерээ бшуу.

[...]ын хонинной отарала үг[...] дуугайхан байдалые э[...] хонишодой хорёо соогуураа [...] шуумаев үрихэ, тэдэнэй шан[...]гаар өөһэд хоорондоо дуу[...]ань элихэнээр дуулдаад. [...] хонишон Намсарай Нин[...] Ямпилов сүг хүдэлдэг [...]ээ хонидоо хашааһаань [...], үбһөөр халуулжа захал[...] [...]арал ехэл ярамгай шам[...] [...]лланад. Нигээд элэнэрнай [...] алеэлүүлээд, хурьгадтаа [...] эхилхэнь ха юм. Ярал[...] [...]дүүн хүдэлөөгүйдэ баһа [...]й. Илангаа хурьга абал[...] [...] халуун үедэ шамдаха хэ[...]

— Энэ һүниндөө хэды хурьга[...] [...] боложо хонобо гээшэбибди?— [...] Ширэ-Загар Жалсараев аха[...] [...] хонишондоо ехэл һонирхо[...] [...]атайгаар хандаба.

[...]сарай Нидакович түр зуу[...] [...]гүй байһан аад:

— Би энэ һүниндөө хонидоо [...], 14 хурьга абааб. Харин [...]андаа хамта 24 хурьгатай [...] бэшэ гүбди,— гэжэ урма[...] [...] хөөрэбэ.

[...]лай халуун хаһа нигээд лэ [...]оо бэлэй.

[...]ын хонинной отара Хэ[...] совхозой 1-дэхи отделе[...] [...] ородог. Дүй дүршэл ехэтэй [...]арай Нидакович Ямпилов [...] хонишоноор хүдэлнэ. [...] хонидынь хамтадаа [...]олгой. Мүнөө үедэ тус ота[...] бухы дээрээ 330-аад хурь[...] [...] гарза хоролтогүй[...] [...]үлжүүлэгдэжэ байна. Энэ [...] шударгы бэрхэ хүнүүдэй [...]нь үрэ дүн гээшэ ааб даа. [...] ахалагша хонишоной оролд[...] [...] түүхэл тон ехэ гээшэ. Тии[...] [...]дань хэжэ байһан ажал хэ[...] [...] тухай эндэ хөөрэлдэе.

1959 онһоо хойшо Н. Н. Ямпилов хонишоноор хүдэлнэ. Түрүүшээр бага саға ядалсаһан юм. Хэрбээ эрхилжэ байһан хүдэлмэриие абьяас ехэтэйгээр хандажа, сэльхэлһээ хүсэжэ хүдэлбэл, хэлыдэшье ажалдаа дадан, дүй дүршэлөө жэлһээ жэлдэ арьбадхан, шуран шуумар болодог шуу. Тиихэдэ Намсарай Нидакович нютаг нуга соогоо нилээн хүндэтэй хүн. Үбһэ тэжээл ехээр бэлдэгдэ. Үнгэрһэн зун хонишон 627 центнер үбһэ сабшажа абаа. Намар болоходо, мүн баһа зелёнко хурядажа абаһан юм.

— Энэ жэлдэ ниишэмнай саһан багаар орожо, үбһэ хоолдо ехэл алмалта хээ. Орой намар болотор хонидоо адуулгада ябуулааб. Үбһэ тэжээл тушаа һанаагаа зобохо, юумэн үгы шахуу.— гэжэ ахалагша хонишон түбшэн янзаар хөөрэхэ юм.

Үнгэрһэн намартаа зуһаг хонидые харууһалха, хурьгалуулха хүниие совхозой хүтэлбэрилэгшэд оложо ядаба. Тиихэдэнь Намсарай Нидакович түрүүшынхеэ түрэхэ табан зуугаад хонидые һайн дураарал даажа абаба.

Энэ жэлдэ хонишондо шэнэ хашаа, өөрынь гэр бүлэтэеэ байха шэнэ гэр совхоз барюулжа үгөө. Хурьгалайнь байра соо орохоодо, арюун сэбэр, һаруул. Шэбхын игсүүн үнэр үгы шахуу. Дэсоонь элдэб янзын багахан таһалганууд бии. Зарим таһалгадань бэеэ хүсэжэ гү, али бүри томо болоһон хурьгад үбһэ шэмхэлэн элижэ байха юм. Нүгөө зарим соонь чарай хурьгад тэнжэжэ, бэеэр тон алдиханууд, сайбалзан харагдана. Доронь хохиройн оронда модоной хибэдэһэн алхагдана.

— Хибэдэһээр дэбисхэр хурьгадта хэхэдэ нэрүүн, аягүй бэшэ гү?— гэжэ асуухада, Намсарай Нидакович урдаһаам энеэбхилэн хараад:

— Хохирһоо дээрэ гэжэ һанагшаб. Хэбидэһэн дэбисхэрһээ үнэр байдаггүй, хурьгадай бэе шарлажа, аягүй үнгэтэй болодоггүй,— гээ һэн.

Үнгэрһэн жэлдэ Н. Н. Ямпил в 100 эхэ хонин бүриһөө 93 хурьга абажа, гарзада оруулангүй, тобир тарганаар түлжүүлһэн байна. Зунай үедэ хонин бүриһөө 3,7 килограмм һайн шанартай нооһо хайшалжа тушааһан. Харин мүнөө жэлдэ хонишон 100-һаа 96 хурьга абахаар, мүн баһа толгой бүхэнһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалан абаха зорилготой.

Үбэлэй сагта эхэ хонидой тобир тарганаар ондо орохынь түлөө хонин бүхэндэ үдэрэй 300 — 400 грамм ороохон тэжээл үгтэнэ. Томошог болоһон хурьгадта ороохо тарьяанай зүйл эдюулнэ.

Үбэлэй үдэр богони даа. Хонишодой хурьгалаа хүхүүлээд, тэдэнэйнгээ дэбисхэрыень һэлгэһээр байтарнь, сагтаал үдын наран урга тулан яларба. Хонидоо уһалха сагынь хүрэжэ ерэбэ ха юм.

— Ши, Ширэ-Загар, булаг дээрээ ошожо, соолгоёо соолоожо, онгосоёо хиижэ заһыш даа, би хойноһоошни хонидоо туугаад ошохоб,— гэжэ Намсарай Нидакович туһалагша хонишондоо хандаба.

Уланшэгүй хонид булагай бүрьялма һайхан уһаар ундаа харахаа, маараладһаар хорёоһоо гүйлдэжэ гаранад.

Ажалай жолоо батаар алхаһан ахалагша хонишон Н. Н. Ямпиловай ажалайнь нэгэ үдэрэй намтар иимэд. Ажалдаа шалгарһанайнгаа түлөө КПСС-эй Хэжэнгын райкомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар олон дахин шагнагдаһан, үнэтэ бэлэгүүдыешье абаһан байха.

Газаа аали намдуу. Хонинной отараһаа бусажа ябахадаа, иимэ ажалша, түбшэн дарүү зантай нютагайнгаа хонишонтой уулзаһан, хөөрэлдэһэндөө баясабаб.

В. ЧИМИТОВ,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент.

Арбан табан жэлэй саана. шарлаһан набшаһанай унажа эхилһэн үеэр Мухар-Шэбэрээр ябаа һэм. Тарьяан хурягдажа, намарай хахалалга эхилээд байгаа. Хаа-яахан зарим полинуудта һолоомоной узуур шүрбылдэн, һуринууд тэбхылдэнэ. Колхозуудай тоогууд дээрэ ороохо сэбэрлэлгэ үдэршье, һүнишье замханагүй.

Ороохо сэбэрлэлгэндэ наһатайшье, залуушье хүнүүд, һургуулиин үхибүүд хабаадалсажа байгаа. Машинын хүнхинөөн соогуур хүнүүдэй хөөрэлдэхые баһа шагнаархаа һэн бэзэб даа.

Энэ ушар Суулгада болоо һэн. Ороохо сэбэрлэлсэхэеэ ерэһэн бүлэг һурагшад ехэл сүлөөгүй ажаллана. Багахан забһарлалга хэхэ зуураа, нэгэ хүбүүн нүгөөдэдөө иигэжэ хэлээ һэн:

— Мэдэнэ гүш, Бадма? Би поэт болохоб.

Нүгөөдэнь абаһаар харюусабагүй. Абягүй байд гээд иигэжэ асуугаа:

— Болохол хүн аабзаш. Мүнөөшье болыш. Үсэгэлдэр артист болохом гээ һэнши. Мүнөө ямар жэгэндээшни хүдэлөөд, поэт болохом гэбэш?

— Би үсэгэлдэр нэгэ шүлэг сээжэлдээб. Газетэһээ. Уншахам гү?

— Уншыш даа,— гэжэ нүгөөдэнь зүбшөөбэ.

— Уншаһууб. Тиигээд хэнэй шүлэг бэ гэжэ таахаш,— гээд сээжэеэ хүрхылгэн, хүбүүн уншажа оробо:

Какая даль, какая ширь
Куда ни погляжу я,—
Цветет, как сад, Мухоршибирь
В степных коврах Тугнуя...

Шүлэгынь яһала ута байба.

ПОЭТ С. ДУНАЕВАЙ ТҮРЭҺӨӨР 70 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ШҮЛЭГҮҮДЫНЬ ЖАГСААЛДАА БАЙҺААР

Нэгэ бадаг соо Суулга тухай хэлэгдэһыень уншажархёод, хүбүүн омогтойгоор һураба:

— Зай, ямар бэ?

— Гоёл даа,— гэнэ Бадмань.

— Манай Түгнэ, Суулга тухай ямар гоёор шүлэг зохёогоо гээшэб?

— Хэнэй шүлэг бэ?

— Үсэгэлдэр газетэ уншаагүй хүн гүш?

— Үгы. Хэнэйб, хэлыш даа.

— Семен Дунаевай шүлэг гээшэ,— гэжэ хүбүүн нүхэртөө ойлгуулба.

— Нээрээшье, поэт Семён Дунаевай шүлэгүүд, баснинууд үргэн ниитэ зондо яһала мэдээжэ даа. Һаяхан поэдтэй уулзахадам, яар тэрэ арбан табан жэлэй саада тээ болоһон ушар һанаандам элихэнээр ороодхёо.

Мүнөөдэр Семён Дмитриевич Дунаев далатай болобо. Поэт 1899 ондо февралиин 15-да Костромской губерниин Горево гэжэ һууринда үгытэй тарьяашанай бүлэдэ түрэһэн байна. 1919 онһоо партиин гэшүүн. 1931 ондо Улаан-Үдэ ерээ һэн. Тэрэ гэһээр наһаяа манай түрэл республикатай холбожо, пенсидэ гаратараа, «Правда Бурятии» газетэдэ хүдэлһэн намтартай. Шүлэгүүдэй арба найман ном уншагшадтаа бэлэглээ. Гадна буряад авторнуудай шүлэгүүдые ород хэлэн дээрэ оршуулдаг. Ц. Галсанов, Д. Дамдинов, Ш. Нимбуев, Ц. Номтоев, Д. Мадасон, Ч. Цыдендамбаев болон бусад нүхэдэй зохёолнууд Семён Дунаевай ашаар ород уншагшадта мэдэгдэһэн байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ поэт сатирын гуурһаар дайсадтай тэмсэжэ, «Дайсад руу — гал» «Гуурһанай, биирын добтолго» гэһэн номуудые хэблэһэн юм.

Тэрэнэй олон тоото баснинууд мүнөөшье удха шанараа гээгээгүй. Албан хойрог, һалан, залхуу хүйхэрнүүдые наадалһан баснинуудынь, үнишье бэшэгдэһэн һаа, шэнээр соностоһон зандаа.

Семён Дунаевай шүлэгүүд патриотическа амисхаалтай, политическэ талаараа хурса удхатай. Тиимэл хадань, уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад поэдэй шүлэгүүдые уншажа, харагшадые һонирхуулдаг заншалтай.

Семён Дмитриевич далатай болобошье, үнөөхил хүнгэн, солбон зандаа. Мүнөө үедэ үхибүүдтэ зорюулһан зүжэг бэшэжэ, буряад арадай онтохонуудые оршуулжа байнхай. Үндэр наһатай шүлэгшэдөө үшөө ехэ амжалта үнэн зүрхэнһөө юрөөе!

Д. ХИЛТУХИН.

Буряадай мэдээжэ поэт Семен Дмитриевич Дунаев шүлэгүүдэй нилээд олон номуудые бэшэһэн байна. 1959 ондо Буряадай хэблэлээр гараһан «Шэлэгдэмэл» зохёолнуудһаань абажа оршуулагдаһан хэдэн шүлэгүүдые уншагшадай анхаралда табиһабди.

Семён ДУНАЕВ

ТАРЯАН

Ямар уужам дайда гээшэб?
Ямар дуулим майла гээшэб?
Түхэреэн сагаан
Түгнэ нютагай дэлюунииc
Түрүүшынхеэ шэртэнэб.
Энэ үргэн тала
Эзэеэ хүлеэжэл хэбтээ ха.
Элдин хабарай ерэхые
Эльгэн соогоо зүгнөөл ха.
Булад хүлэгүүдэй хойноһоо
Буразддаа гээзгэтэн ошобо.
Комсомолшуудай дууһаа
Хүтэл дайда доһолбо.
Намарай тэнюун сагай
Намжаа Түгнэдэ буухада,
Тала, майла, добонууд
Танигдахаар бэшэ болобо даа.

Хайшааш хара, һарабшала,
Халюурһа алтан тарьяан.
Шэнниисын хүндэ залаанууд
Шэбэнэлдээд угаа аляанууд.
Суулга, Галтай, Харгааһатаар
Сууряан, дуун зэдэлбэ.
Талын олон онгосонууд
Тарьяан далайда шунгаба.
Үргэн талаар ябахада,
Үдэр, һүниш хамаагүй,
Залгаа машинын хүнхинөөн
Замханагүй нэгэтэшье.
Түгныи элдин дайдаар
Түмэн галнууд яларна.
Алтан шэннисэ ашаад,
Машинанууд һубарина.

1954 он.

МИНИИ БУРЯАД ОРОН

Хүбшэдэш ябанаб,
Хүнүүдтэйш уулзанаб,
Заводтош ороноб,
Замуудаарш дабхинаб,
Хаанашье ошоходом,
Харагдана, дуулдана
Һүртэ амисхаалшни,
Минии Буряад орон!
Аяар холын
Ахын голһоо эхилээд,
Шэрүүн долгито
Сэнхир Витим хүрэтэр
Баатар шэнгеэр хэзтэнэш,
Табан хушуута одод доро,
Минии Буряад орон!
Бар хүбшэдэш
бодоно хото,
Байгалайш долгид
Баялигаа дэлгэнэ,
Саяан уулануудш
Булгаяа гүйлгэнэ,
Дуулана, энеэнэш,
Дууданаб солыеш,
Минии Буряад орон!
Эхилһэн дуунайм
Эршэ шэнги солгёон,
Эртын наранай
Элшэ шэнги сэлмэг,
Октябриин хүбүүн,
Омог дорюун,
Индустриин хүгжэмтэ,
Минии Буряад орон!
Магтаалайм үгэ
Дуталдана одоо,
Тэбэри соом
багтанагүйш.
Россин мүшэд доро
Хурсаар бадаржа,
Гол замда
Гоёор, сэхээр оронхойш,
Минии Буряад орон!

ТАРБАГАТАЙ

Сэлэнгын арал дээгүүр
Сэсэглээ мойһон — дун сагаан.
Хадын хяранууд дээгүүр
Хасууриин түймэр сэл ногоон.
Хэдыдэхи ондо һэн хаб?
Хэзээб даа үни болоо:
Дүлин байһан
хүбшын энэ орбон
Дүүен гэнтэ шууяа һэн.
Шэнэһэн гэрнүүдэй һуурние
Шэмээшэгүүд эндэ табяа һэн.
Үни болоо:
Үргэн энэ майлаар
Сүлэлгэдэ туугдаһан хүнүүдэй
Гэнжын ханхинаха зэдэлээ.
Үни болоо:
Омолиин энэ дабаан дээр
Сагаантанай үлэгдэлые
Сохин һалгаа партизанууд.
Тэрэ гэһэн сагһаа
Тэшхүү жэлнүүд үнгэрөө.
Сэгээн хэды долгиёо
Сэлэнгэ Байгалда абаашааб?
Модоной набшаар даллаһан,
Мойһоной сэсэгтэ умбаһан
Тарбагатайнгаа үйлсөөр
ябанаб,
Талануудтайгаа уулзанаб.
Хабтагар гэрнүүдэй
һуудаг газарта
Харагдана шэнэ ордонууд.
Хабарай ирагуу наранда
Нааршана сонхонууд.
Хабшуу, тооһотой тосхон
Хаана гээшэб? Үгы.
Совет манай Тарбагатай
Солгёон дуугаа татанхай.
Шэлдэг булад хүлэгтэ
Шэмээшэг хүбүүд мордонхой.
Шэдитэ эрдэмэй үндэртэ
Шэмээшэг басагад зоринхой.
Ута һахалта үбгэдшье
Уян дуугаа зэдэлүүлэн,
Арбай тарьяагаа тарилсажа,
Адлил хүхюу ябана.
Эреэн мариян хормойтой
Эжынэр һуухаяа болёо хаш.
Колхозойнгоо ажалда
Хамсы шуужа оролсоо.
Тангил һайхан хабар
Тарбагатайда ерэнхэй.

1938 он.

Доржи БАНЗАРОВ

Талада манан
унажал байгаа,
Тайлгата хада
дууражал байгаа.
Буряадай хүбүүн Банзаров
Бууралхан нютагһаа мордоо
һэн.
Хамар дабаанай
шэлэнүүд соо,
Харьялһан Зэдын долгин соо,
Хабарай үдхэн уняар соо
Хараа һэн наринхан зүргээ.
Һэеы гэрээ орхижо,
Һүмэтэ Казань мордоходоош,
Эрдэмэй нюуса бэдэржэ,
Баруунай холо зорихоодоош,
Буряад түрэл дайдаяа
Банзаров нэгэтэш мартаагүй.
Харын шажан, бөөнэрэй
Хара мэхын хүшэгые
Хамагта иража харуулаад,
Эрдэмэй ехэ харгыда
Эридээр гаражал ябатараа,
Эдир залуугаар унабал даа.
Охорхон энэ наһанииинь
Омогхон суурятай байна даа.
Түлгүү харанхые гэрэлтүүлһэн
Түүдэгэй удхатай байна даа.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
буряадшалба.

НФО-гой ДЕЛЕГАЦИИЕ ТОЛГОЙЛОГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

БУДАПЕШТ, февралиин 13. (ТАСС). Америкын ябуулжа байгаа эзэрхэг түрэмхэй дайн Вьетнамдахи байдалай гансахан аюултай шалтагаан мүн юм. Тиигээд Парижадахи хэлсээнэй түрүүшын гурбан заседани дээрэ США-гай ба Сайгоной засагаархидай делегацинууд тэрэ аюулга шалтагаание далдалан нюуха гэжэ оролдобо, гээд Урда Вьетнамые сүлөөрэлгын Национальна фронтын делегациие толгойлогшо Чан Быу Кием Парижда мэдүүлбэ. Венгриин корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаха зуураа, американхидэй ба тэдэнэй зарсанарай буруу хараа бодол баримталжа байгаа дороо Вьетнам тухай асуудал шиидхэхэ гээшэнь бэрхэтэй, гэжэ хэлэбэ.

Эзэрхэг түрэмхэйшүүлые тэдэнэй добтолгодо ороһон талатай сасуулан хүдхэжэ, тэдээндэ адляар хандаха гэдэг һэдэлгэ манай орондо амгалан байдал тогтоожо, оронииемнай өөрын эрхэтэй болгожо шадахагүй юм гээд Чан Быу Кием мэдүүлбэ.

Сүлөөлэгдэһэн нютагуудтаа захиргаанай зургаанууды бэхижүүлжэ үргэлжэлһөөр байнабди. Тэдэ зургаанууд демократическа гуримаар һунгагданхай юм. Бэеэ даанхай байдалай, эб найрамдалай ба нейтралитетэй түлөө тэмсэгшэ бүхы хүсэнүүдые өөр тээшээ татахаар «амгалан байдалай кабинет» байгуулха гэдэг дурадхалые дэмжэнэбди.

Үргэн түлөөлэлгэтэй үндэһэнэй коалиционно правительство байгуулха дурадхал НФО-гой 1967 оной августын программа соо оруулагдаһан байна. Бэеэ даанхай байдалай, демократиин эб найрамдалай түлөө — гэһэн хамтын зорилгын түлөө манай оронииe сүлөөлжэ эблэрүүлхын түлөө хамтын тэмсэл ябуулхын тулада политическэ, шажанай бүхы хүсэнүүдые тэрэ коалици нэгэдүүлхэ ёһотой юм.

Харин тиихэдэ, байлдаануудые болюулха ба демилитаризованно зоно гэдэгые һөөргэнь һэргээхэ гэһэн США-гай түсэбүүд политическэ ба сэрэгэй гол асуудалнуудһаа халуурна гэжэ Чан Быу Кием мэдүүлбэ.

Иимэнүүд хөөрэлдөөнүүдые һамбаашалан США болбол Вьетнамдахи сэрэгүүдээ олошоруулжа зохид сагта дайн сэрэг дахинаа һүжэрөөхэ гэжэ хүлеэжэ байна. Тиимэһээ, США-гай эзэрхэг түрэмхэй дайгаа болюулжа, сэрэгээ Вьетнамһаа гаргахыень Урда Вьетнамай арад зон эринэ.

[...]эй, Чехословакиин [...]орондо хэгдэһэн [...]лсээн тушаа

[...] (ТАСС). ЧССР-эй газар [...] сэрэгүүдэй саг зуура [...]ухай асуудалаар СССР-эй [...]ствын, ЧССР-эй правитель[...] [...]ондо хэгдэһэн договорто [...] Прагада февралиин [...]ууд баталагдаа. Транс[...] [...]алгын, финансова тэс[...] [...] хабаатай асуудалнууд [...] дээрэ зүбшэгдөө.

[...]ууд хани ёһоной, бэе бэеэ [...] оршон байдалда үнгэр[...]

[...]одуудай дайшалхы [...]амжалтанууд

[...], февралиин 13. (ТАСС). [...]-сайгоной сэрэгүүдэй 250- [...] ба офицернууд, тэрэ тоодо [...] американска сэрэгэйхид [...] гэжэ провинцида болоһон [...]удай үедэ алуулһан, шар[...] [...]байна. Гадна Урда Вьетна[...] [...]нууд дайсанай 25 броне[...] [...]үгы хээ, гурбан самолёт буу[...] [...]гаа.

[...] Вьетнамые сүлөөлэлгын ара[...] [...] хүсэнүүдэй с р[...]шэд [...] провинциин Чало гэжэ рай[...] [...] хойто зүгтэ Америкын [...] байрлаһан газар добтол[...] [...]. Тиигэжэ, дайсанай хоёр [...]ой нэгэ рото үгы хэгдэ[...] [...].

[...] үдэртөө Урда Вьетнамай [...] Локнинь провинцида [...] сэрэгүүдтэй тулалдажа, [...]иень алаһан, шарха[...] [...] хоёр вертолёт буудажа уна[...] [...]гаа.

[...] провинциин Вамкодонг му[...] [...] февралиин 6-да дайсанай [...]рбан судна үгы хэгдээ.

ПАРИЖДАХИ ЗҮБЛӨӨН ДЭЭРЭ

ПАРИЖ. Февралиин 13. ТАСС-ай корреспондент А. Красиков иигэжэ дамжуулна.

Урда Вьетнамые сүлөөлгын Национальна фронтын, ДРВ-гэй, США-гай ба Сайгоной засагаархидай — тиимэ дүрбэн делегациин Парижадахи зүблөөн шулуун харгыдаа орожо, недели бүхэн нэгэ заседани үнгэргэгдэнэ. Клебер гэжэ гудамжада уласхоорондын конференцинүүдэй байшан соо хэлсээндэ хабаадагшад мүнөөдэр дүлбэдэхи пленарна заседаниие хэбэ.

США-гай делегаци «тодорхой дурадхалнуудые» оруулнабди гээд, Хойто ба Урда Вьетнамай хоорондо демилитаризованно зоно һөөргэдэнь һэргээхэ, өөһэд өөһэдыгөө сэрэгые тэрэ зоноһоо сухарюулха гэхэ мэтын имагтал сэрэгэй хэмжээнүүдые абаха һэмди гээд, һалангүйгээр баалхаба.

Тэдэ дурадхалнууд болото талааршье, мүн юридическэ талааршье тааралжагүй байна гээд НФО ба ДРВ-гэй делегацинууд онсолон тэмдэглэнэ. Тэдэ дурадхалнууд болото дээрээ Вьетнамые таһархай зандань хэтын хэтэдэ байлгаха, Вьетнамай урда зүгэйхидтэ хойто талынхидай туһаламжа үзүүлхэ аргые оройдоо үгы болгохо, Сайгоной засагаархидые тэрэ зандань хойшодоньшье үлөөхэ, тэдэ засагаархидые дэмжэхын тулада далайн ба агаарай зам Холбоото Штадуудта үлөөжэ үгэхэ гэһэн зорилготой юм. Тэрэшэлэн США-гай дурадхалнууд эзэрхэг түрэмхэйшүүлдэ, мүн тэдэнэй дээрмэдэлгэдэ ороһон хүнүүдтэ аб адляар хандаха гэһэн һэдэлгэ болоно.

Вьетнам тухай асуудал шиидхэхэ үндэһэ болгожо 1954 оной Женевскэ хэлсээе абахадамнай болохо гэжэ миил хооһон үгөөр США-гай делегаци мэдүүлдэг. Гэбэшье энэ асуудалай сэрэгэй талануудай хажуугаар, мүн политическэ ушар ёһыень баримталһан Женевскэ хэлсээнэй тэдэ дүримүүдые энэ делегаци мүнөөшье хүрэтэр тоодоггүй байна.

Сайгоной засагаархидай делегациин баримталдаг хараа бодол Парижадахи хөөрэлдөө урагшатайгаар ябуулхада ехэхэн һаад ушаруулна. 1954 оной Женевскэ хэлсээндэ ямараар хандانابта гэжэ нэгэ корреспондентын асуухада, Сайгоной түлөөлэгшэ «манай засаг баригшад тэрэ хэлсээндэ гарад табяагүй юм» гэжэ харюусаһан байгаа. Тиихэдээ Женевскэ хэлсээе тооногүйбди гэжэл хэлээ гээшэ ааб даа.

Иимэ болоод байхада, вьетнам арад хуби заяагаа өөрөө мэдээд шиидхэхэ ёһотой гэдэг НФО ба ДРВ-гэй делегацинуудай эрилтэ тон зүйтэй байна. Тиигээд национальна ба демократическа үргэн түлөөлэлгэтэй правительстватай байха Урда Вьетнамай арадай эрхые Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэдэй арсахань улам бэрхэтэй боложо байха юм.

Мянгадахи хирээн мухарюулагдаа

ХАНОЙ, февралиин 13. (ТАСС). Лаос арадай сүлөөрэлгын Армиин сэрэгшэд январиин 22-то сүлөөрһэн районууд дээрэ Америкын үшөө нэгэ самолет буудажа унагааба. Тиигэжэ, Лаосой сүлөөрһэн районуудта унагаагдаһан США-гай самолёдуудай тоо 1000 хүрэбэ.

Хилэ дахинаа эбдэгдэбэ

ПНОМПЕНЬ, февралиин 13. (ТАСС). Свайриенг гэжэ провинци дээрэ Камбоджын огторгой хүдар нэбтэрэн ниидэжэ ороһон Америкын самолёдые Камбоджын зенитнэ артиллери буудажа унагааба. Самолёдые жолоодогшо баригданхай. Кхмер Пресс гэжэ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, баһа тэрэ үдэр американо-сайгоной авиациин гурбан самолёт Камбоджын огторгой руу ниидэн орожо, тэрэ түрүүшын самолёдой унагаагдаһан газарые буудаба.

Бомбейдэхи үймөөнэй хойшолонгууд

ДЕЛИ, февралиин 13. (ТАСС). «Шив Сена» гэжэ үндэһэнэй дээрэнхы үзэлтэй, хархис эмхиин үүдхэһэн һүйдхэл һандаралай һүүлээр Индиин промышленна ба портово томо центр — Бомбей город һэргэжэ эхилээ. Олон хүн зон шорой шохойһоо үйлсэ гудамжануудые сэбэрлэхыл, баррикадануудые задалжа хаяхые, түймэрэй үлэгдэл усадхахын тулада ажаллахаяа гараба. Транспорт, зургаанууд, промышленна предприятинууд ажаллажа эхилээ. Гэбэшье шивсенэй хулиганууд гурим эбдэхэ һэдэлгэ хаана-яана гаргана. Мүнөөдэр тэдэнэрые коалици гурба удаа буудаба.

Дүрбэн үдэр фашис хүйхэрнүүдэй аашалһан дээрэһээ боложо материальна ехэ гарза хохидол энэ городто үзүүлэгдэбэ. 50 гаран гостиница ба ресторанууд тоногдоо, хэдэн олон магазин ба лавканууд шатаагдаа. Городто 150 миллион рупиин гарза тохёолдобо гээд, сэгнэгдэбэ.

Нигеридэхи дайнай ябуулганууд

ЛАГОС, февралиин 13. (ТАСС). Федеральна зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэхи ба хоёрдохи дивизинүүд зургаан үдэр соо хатуу шэрүүн байлдаа хэһэнэйнгээ һүүлээр Огиди гэжэ һуурин газарай дэргэдэ уулзажа, Оджукву гэдэгэй сэрэгэй томо бүлэгые бүһэлжэ абаба, гээд Нигеридэхи дайн байлдаан боложо байһан газарһаа мэдээсэгдэнэ. Тиихэдээ, дайсанай 800 гаран солдат ба трофейнэ ехэ зэбсэг федеральна сэрэгүүд дайлажа абаһан байна.

Федеральна сэрэгүүд бүһэлжэ абаһан дайсанай сэрэгүүдэй эсэргүүсэлгэ дарахын тула мүнөө байлдаа хэжэ байна.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ
НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ.

☒ *Залуу уран зохёолшын рассказ.*
☐ **Студентын дэбтэрһээ**
☐ **Элдэб һонин.**

БУРЯАД НААДАН

АГАҺАА ЕРЭҺЭН ҺЭЭР

Һүүлэй үедэ Буряадаймнай залуушуул үндэһэн угсаатанайнгаа үнинэй наадаар һонирходог болонхой. Мори урилдаан, һур харбаан, бүү андалдаан, бүхэ барилдаан, ёохор хатаралга олондо мэдээжэ ааб даа. Зүгөөр ёрхо харбаха, һээр шааха, бэһэлиг нюулсаха, модо шэдэхэ, шүүргэ татаха гэхэ мэтэ наадануудые хомориног үнгэрөөгдэдэг. Гэбэшье эдэ наадануудые мүн лэ хаа хаанагүй хүн зониие һонирхуулдаг боложо байна.

Һаяхан Улаан-Үдэ хотодо һонирхолтой уулзалга болоо. Тэрэниие хэншье эмхидхээ, үнгэрөөгүй. Харин ёһотойл оройн дура буляадаг наадан байһан тула олон хүнүүдые суглуулһан байна.

Үшөө юуб гэхэдэ, Агын округой Үрдэ-Ага нютагай хонишон Базаров Доноог гэгшын үүсэлһэн гунан сарай һээр гайхалтай бүхэ байшоо. Колхозойнь бараг бараг хүбүүд, мүн урданай бэрхэшүүлшье хухалжа ядаа. Һээр яба ябаһаар шантай болобо, сэнгынь шье дээшэлээ. Теэд хухалха хабатайшуул олдобогүй. Тиихэдэнь нээрэй эзэн тэрэнээ Улаан-Үдэдэ һуудаг танилдаа эльгээһэн байгаа.

Бүхэ һээрэй ерэһэн үдэр арба гаран хүн туршаа. Тэдэнэр хухалжа ядаһан тухайгаа нүхэдтөө дамжуулба. Хоёрдохи үдэрынь 21 хүн туршаа. Тэдэнэй дунда Яруунын нютагай хүбүүн, боксоор мастерта кандидат Валерий Доржиев, Улаан-Үдын аймагай 1-дэхи разрядай барилдаашан Чингис Батанов, мүн бусад олон шамбайшье, дурэтэйшье бүхэшүүл шадалаа гарган туршаабад.

Залуу хүбүүд хойно хойноһоо һубарилдан туршаһан байна. Теэд һээрэй хухартар ёборхо хүн байбагүй. Сэнгынь ехэ боложол байба. Харин хүнэй һүүлээр Хэжэнгын Загаһата нютагай хүбүүн, мүнөө Улаан-Үдэдэ парашютистаар хүдэлдэг Андрей Карповай гарта һээр оробо. Түрүүшээр Андрей нюсэгэн нюдаргаараа туршажа үзэбэ. Һүүлээрнь булгайр бээлэйгээ бариба. Далайжа ерээд лэ шаажархихадань, хас гэһэн абяан гараад, һээрэй хухархай хана сохин сэсэршэбэ. Андрей өөрөөшье үнэншэбэгүй хэбэртэй. «Нимэ бэлэн юумые хухалжа ядаха ямар өөдэгүй имитад байба гээшэб» гэһэн шэнгеэр хүбүүд тээшэ хараба. Харин нүгөөдүүлынь Андрейн шадамарые гайхабад. Нээрээшье оншотойхоноор шаажархёо ха юм даа.

О. ДОРЖИЕВ.

РАССКАЗ *Гарма-Доди ДАМ...*

БЭЛЭГ

Бага үдэ дүтэлжэ байба. Гал дээрэ адхарһан эдеэнэй хүншүү минии таһалгада дүүрэжэ, хангал һайхан тэрэ үнэр шүлһыем гаргаба. Би гэдэһэнэйнгээ үлдэшэлые ойлгожо, һамганайнгаа столдо урихые хүлеэн, таһалгынгаа нээлтэтэй үүдээр харан һуубаб.

Гэнтэ коридор соохи хонхо хоёр удаа ханхинаад абаба. Һамган бидэ хоёр ехэ таһалгадаа зэргэ гарабабди. Хэмнай үүдэнэйнгээ шэбхэ тайлаха һэм бэ гэһэндэл, урда урдаһаа харалсаад абабабди. Теэд һамгамни һуури дээрээ эгсэ эрьелдээд, эдеэнэйнгээ таһалга руу ябашаба.

Минии үүдэ нээхэдэ, газетэтэй сүүмхэ урдаа тээһэн почтальон богоһо алхан сасуу, тэбхэр саарһан боолто намда һарбайба.

— Сайн байнаа! Танда бандероль. Гараа табигты,—гээд, тэрэ энгэрэйнгээ **хармаанһаа** карандаш абажа, һальмагар **саарһатайгаар** намда үгэбэ.

Би ехэ гайхашабаб. Ямаршье хүнһөө бандероль хүлеэгээгүй байгаа бшуув. Адресынь харахадам, минии түрэһэн нютагһаа хэбэртэй. Бэлэг эльгээгшын нэрэ, обогшье байбагүй.

Нёдондо жэл түрэл нютагаараа айлшалаад ерээ һэм. Тиихэдэ хэншье намда бэлэг-сэлэг эльгээхэб гэжэ хэлээгүй һэн лэ. Би танил зондоо, нүхэдтөө юумэ хэрэгсээжэ захяашьегүй бэлэйб.

Саарһан данса дээрэ гараа табижа, тэрэ тэбхэрхэн хайрсагтай бэлэгээ абахадаа, почтальондо баярые хүргэбэб. Почтальоной гарамсаар һамгантаяа ямар бэлэг абаһанаа мэдэхэ гэжэ яарабабди. Минии хурса хутагаар саарһан боолто хахалхадам, һамгамни мойһон харахан нюдэдөө ялалзуулан, алтан бэһэлиг байханьгү, али үнэтэ шулуугаар хэгдэһэн эхэнэрэй зүүдхэл гаража ерэхэнь гү гэһэндэл, сэдьхэлээ хүдэлгэн зогсоно хэбэртэй.

Хайрсаг соо саарһаар орёолтотой багашаг юумэн байба. Орёолтынь задалхадам бэшэг, мүн үшөө монсогорхон саарһан боолтотой таагдашагүй бэлэг үлэбэ. Бэшэг уншангүй, үнөөхи бишыхан боолто соохи юумэ хараха дурамни хүрэжэ, түргэн задалбаб.

Хурганай рогатка, томошог хүйрэй зэргээр монсогойлһон саарһан һомон, сагаан нооһотой бишыхан арһанда шэдэһэн шүрэб гаража ерэбэ. Би бэшэгээ уншахаа мартажархёод, һамган тээшээ хаража, гайхахын ехээр гэлыбэб.

«Энэ нааданхайгаар наадаха наһамни үни үнгэрөө һэмнай. Ямар удхатай бэлэг-сэлэг гээшэб? Магад үхибүүд нэгэ нүхэртөө эльгээһэн аад, эндүүржэ, адресаа буруу бэшэжэрхёогүй юм гү?—гэһэн бодолдо абтанаб.

Һамгамни үнэтэй-сэнтэй бэлэг хүлеэһэн аад, тэбэг рогатка хоёрые харахадаа, урмаа хухарба:

— Һэ! Шамайе, нэгэ нүхэршни энэ нааданхайгаар наадаг гэжэ эльгээбэ, наадалба ха юм даа!

Хайрсаг дээрэхи адрес дахин шалгажа харахадамни, намда зорюулагдаһан лэ бэлэг янзатай.

— Дан лэ эльгээгшэ хүн нэрэ обогоо бэшээгүй... Баһаха һаа, ондоогоор баһахаяа ядаг юм,—гэжэ һамгамни гэмэрээд, эдеэнэйнгээ таһаг руу орошобо...

Хүлеэгдээгүй бэлэгтээ гайхан, элдэб бодолдо абташоод, уншахаа мартажархиһан бэшэгээ гэнтэ һанажархибаб. Тэрэнээ түргэн дэлгэжэ харахадамни, ингэжэ бэшээтэй байба.

«Амар мэндэ, шабимни! Шинии һургуулитай боложо, ажаллажа эхилһэндэшни түрэһэн эхэ, эсэгэһээшни өөрэгүй, бүхы зүрхэнһөө баярлан омогорхоноб.

Намда заалгаһан ганса шишье бэшэ, мүн бэшэнэйшье дээдэ һургуули дүүргэхэдэ баярлагшаб.

Энэ бэлэг абахадаа гайхажа болохош. Тоомгүй шамһаа эдэ нааданхайнуудые хэшээлэй үедэ абаа һэм. Минии ном заахые шагнангүй, эдэ бүгэдөөр наадахадтнай буляажа абагша һэм. Хожомоо таанадые хэд юуд болохо юм ааб гэжэ һанаад, нэрэ, обогыетнай таанадай нааданхайнууд дээрэ бэшэжэ, эды олон жэлнүүдтэ хаянгүй хадагалааб...» Минии хасар халта таталдажа, шэхэндэмни хүрэтэр халуу бусалшаба.—Мүнөө би пенсидэ гаранхайб даа. Заалгаһан шабинарни багша, доктор, агроном ба бэшэшье дээдэ эрдэмтэд болонхой. Бишыхан таанадта үзэглэл ном заахада хэды хүндэ хүшэр байдаг һэм. Теэд мүнөө таанадта намһаа заабари хэрэгтэй бэшэ, харин үбгэн багшадаа заа барилха эрдэм бэлигтэй болоо ха юм даа.

Таанадай дундаһаа багша бологшод үхибүүдые хүмүүжүүлхэдэ ямар бэ гэжэ ойлгоно ааб даа. Булта гэр бүлэтэй, үхи хүүгэдтэй болоо бэзэт даа. Энэ нааданхайгаар наадахаа болёо бэзэт. Үхи хүүгэдээ иимэ нааданхайда һургангүй, һайнаар хүмүүжүүлхэ аабзат гэжэ найдаад, шинии зөөри гэхэ гү, али хэшээл шагнахаа һамаардаг юумэнүүдыешни эльгээбэб.

Б. Н. Намдаков».

Бэшэгэй һүүлшын мүрнүүд бүрүүлтэн үгы болоод, эхин түрүүшымни багша урдам харагдахадал гэбэ. Энэ үедэ намда эшхэбтэршье болошоно. Би гэмээ мэдэржэ, багшынгаа нюур сэхэ харангүй, толгойгоо ганхуулан, дуугай зогсоно хэбэртэйб.

Гэнтэ эдеэнэй таһалгаһаа һамганаймни шэнгэхэн хоолой соностобо:

— Бэлэгтээ олзуурхаа юм гүш, али шамарлаа гүш? Юундэ дуугай болошожо, һанаанда абташообши? Тэрэнээ туалет соохи хүнэг руу хаяад, эдеэнэй хүрэшөөгүйдэнь ерэ!

Үрхын забһараар наранай туяагай харанхы гэр соохине гэрэлтүүлһэндэл, досоомни ямар бэ даа, нэгэ жэгтэй баяртай болоно.

— Һамгажаал, энэ бэлэг хэнһээ абаа гэжэ һананаш? Таахагүй байна гүш? Түрүүшымни багшаһаа ерээл даа!—гээд би томошог хүйрэй зэргээр монсогойлһон саарһан һомо задалбаб.

Бодогдоһон уравнени харахадаа арбан жэлэй саана нэгэ партада һууһан нүхэрөө, шууяатай хүхюун классаа һанаржархибаб.

Тиихэдэ бодолгын урок боложо байгаа бэлэй. Намтай суг һуудаг хүбүүн самбарта энээхэн уравненидэ ядашоод лэ, намһаа туһаламжа хүлеэжэ, бараанда хаалгаһан шубуухай шэнги, алаг нюдэеэ улхархай соогоо эрьелдүүлэн зогсоо бэлэй.

Би бишыхан саарһан дээрэ тэрэ дороо нүхэрэйнгөө ядалдагша уравнени бодожо, альган соогоо мухарюулан монсогойлоод, хармаанаа һуулин, хургандаа углан харбадаг нарнихан резинэ рогатка гаргабаб. Багша доошоо хараад, юушьеб бэшэжэ һуугаа һэн. Нүхэр хүбүүмни самбарай нойтон аршуул энгэрэйнгээ урда дэлгэжэ, бухатай тэмсэхэеэ байһан матадор шэнги бэеэ зэһэшоод, абяа гаргангүй шпаргалкыемни тодожо абахаар хүлеэгээ һэн.

Би шагаажа татаһан резинээ табижархибаб. Шпаргалка һомомни потологһоо утаар һанжаһан зайн галай лампочка харатайханаар тудаад, багшын стол дээрэнь унашаба. Хаража б... саар дүүрэн бүтүү ... Хэн бэ даа, арын парт... ран шанга гэгшээр ... энеэгээд, удаань бэеэ ... дахяад класс соо хон... бо. Би ямаршье юумэ... дэл уравнени бодож... бэртэй доошоо хара... гарни доһолжо, сээж... хэдэл гээ һэн. Зүрх... хисэ доро оруулжа, ... хэлдөө болохо һанаат... га баринаб. Теэд ... нюуртай би эли һэн ... Харбаагүйб гэжэ арса... аргагүй. һууриһаа дуу... Багша тэрэ шпаргалк... жа уншаад, нүхэртэм... бингүй һуулгаба. Нам... үлдэхэ, хараахань гэж... намда «хоёр» табяад ... хёо бэлэй.

Хасар, альгамни ул... луу бусалжа, шэхэнэй... нүүд үни хада улай... бэшэ юм гү. Альган ... харбаһан шпаргалка... класс соо тооһо буры... лайнгаа һуеын жалжа... сохидог тэбэг харахад... гаа урда байһандал, м... сайжа, бэеэ нюуха г... ядашабаб.

Угаадаһанай хүнэг ... болохогүй бэлэгшье ... зөөримнишье гэхэдэ ... жеркын номуудай урд...

Нёдондо жэл нюта... аад. түрүүшынгээ ба... уулзангүй бусаа һэм. ... раха хүсэл бодолтойш... сүлөөгүй ябаа һэн ... шын толгойн үһэнэй ... ябахые би холоһоо хара... надые гэртэмни ороод ... гэжэ һанадаг, хүлеэд... агша гэжэ нүхэдниш ... Харин тиихэдэ түрүү... шатай уулзангүй ерэ... шэн. мүнөө түрэл нюта... дуранда абтабаб...

Саһан зүргэ париихан,
Санын гүйдэл хурдахан.
Аянда гараһан залуушуул
Агуула тээшэ зоринхой.

Һаарал хүйтэн жабар
Һаалта хэжэ ядаа
Хүбүүд, басагад үтэр
Хүхюутэйгөөр харайлдаа.

Түглүү хүбшын хүндыдэ
Түүдэг табяад амархань.
Хонгёо шанга энеэдэн
Холуур холуур сууряатахань.

И. АЛЬЦМАНАЙ фотоэтюд.

БЭЛИГТ... ГУРБА...

Улаан-Үдын х... училищиин концер... соо арадай инстру... дээрэ наададаг студ... Бүхэроссин конкур... га һаяхан үнгэрһэн б...

Залуу хүгжэмшэд... дые дирижер А. Ар... багша Г. Со... Бур АССР-эй искус... дай габьяата ажал... ша Э. Оганджанова... мэй училищиин дир... Дамбаев гэгшэд ... сэгнэлтэ үгэһэн бай...

Конкурсдо хабаа... бэрхэшүүл сооһоо х... училищиин 2-хи кур... дент А. Гайсин (... А. М. Стороженко) ... һуури эзэлээ. Хоёрд... рида Г. Карпов (... А. В. Маляревский) ... байна. Мүн 3-хи кур... дентка В. Дашнева ... до хабаадаха болобо...

Февралиин 15-да ... пьевск хотодо үнгэ... тус конкурсын х... шалгалтада хаба... дурсагдагша сту... мордобо.

Л. ГАНТИ...

Дондок УЛЗЫТУЕВ

САГАА ҺАРЫН МЭНДЭ

Жэлэй дүрбэн сагта жэгдэ һэлгэн байдаг
Жэнхэни буряад дайдымни уларил гээшэ шэрүүн.
Ууган сагаан үгыень үдхалхынгаа урда тээ
Урдам талын заншалаар амаршалая түрүүн:
Мэндээ!
Саһа бордоһото хүйтэн үбэл үнгэрэжэ,
Сагаагаа бариха элдин хаһа дүтэлбэ гү?
Сахилзын үзүүр саһан дороһоо бултайжа,
Сагаа һарамнай ури һараяа хүтэлбэ гү?
Мэндээ!
Харалган хүйтэн хагсуу һалхинай бусахын түлөө,
Хадарган жабар хара зудан ошохын түлөө,
Халюун хонгор ногоон хабарай ерэхын түлөө,
Хадын боорёор даллан һууха ургын түлөө,
Маадайн маараха, малай түллэхэ хаһын түлөө,
Манхан талаяа магтан дуулаха хүхын түлөө,
Маряан соохор эхэ тайгын хужын түлөө,
Манай түлөө ажана һуудаг эжын түлөө
Мэндээ!

Дүшэн залаа ногооной шэмэ шүүһэн—
Дүлэтэн байгаа духаряагаймнай дуһал бүхэн
Амитан зоной хэтэ сагһаа амсан һууһан
Ажалайнь амта хатуу арза байһан гэхэл.
Мэндээ!
Адуу мал, хони хурьгымнай атаржуулха хэшэгтэй,
Агуу соло, амгалан байдал бэлэглэхэ хүсэтэй,
Арбай таряа нюрган дээрээ долгисуулха шэдитэй,
Арад түмэнэй ажалша гар—ашата сагаан түшэгтэй
Аглаг өхэ дайдадаа арзынгаа дээжы сүршөөд,
Аяар холын газарһаа амаршалан морилһон
Алтарма үһэтэй, тунгалаг нюдэтэй айлшандаа
Алда хадаг дээрэ мүнхын духаряа барилл даа!
Мэндээ!
Анха урдынгаа нангин ёһо дэбжүүлэе,
Адха адхаар ая гангаяа суглуулая,
Айл айлаар арюун хангалынь тунаг лэ,
Ажабайдалай һүлдэ түхөөн шатаг лэ!

○ ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ? ○

Совет шатаршад 1948 онһоо хойшо дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлжэ байха юм. М. Ботвинник (Москва), В. Смыслов (Москва), М. Таль (Ригэ) дэлхэйн чемпионууд байһан. Мүнөө Т. Петросян (Москва) энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ эзэлжэ байна.

1950 онһоо хойшо дэлхэйн шатарай титим совет эхэнэр шатаршад барижа байнхай. Л. Руденко (Ленинград), Е. Быкова (Москва), О. Рубцова (Москва) гэгшэд чемпионууд байгаа. Мүнөө Н. Гаприндашвили (Тбилиси) дэлхэйн эрхим шатаршан.

СССР-эй сутлуулагдамал команда шатарай X олимпиада дээрэ (1952 он) түрүүшынхээ наадаа. 2 жэл болоод үнгэргэгдэдэг тэрээнһээ хойшо болоһон бүхы олимпиадада хабаадалсахадаа. СССР-эй команда улаа дараалан 9 дахин алтан медальда хүртөө. дэлхэйн чемпион болоо.

Дэлхэйн студентнэрэй түрүү һуури эзэлэлгын 14 наадаанда хабаадалсахадаа, манай команда 10 дахин түрүү һуури эзэлээ.

Эхэнэр шатаршадай бүхы олимпиадада СССР-эй команда илаһан байна.

ЗҮРХЭМНИ—ТАЛАДАА

СТУДЕНТЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

Үбэлэймнай амаралтын үе оройдоол хоёрхон үдэр мэтэ түргэнөөр үнгэршөө даа. Ингээд лэ бидэ, студентнэр, һуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадые эрнэ зоригтойгоор эхилбэбди. Барандаа хүсэ шадал нэмэжэ, городой хүлтөө шууяанһаа амаржа, ухаан бодолоо һэргээжэ бусаа ёһотойбди.

— Ном үзэхэдэ һайншье һаа, амархада бүри һайн,—гээд студент бүхэн мүнөө хэлсэнэ.

Теэд энэнь хэришье зүбтэй юм ааб. Гэбэшье институтда ерэһэн үдэрһөө хойшо хэнэйнгээ хаана оһоһон, яажа амаралтаяа үнгэргэһэн тухайда хөөрэлдэхэл байха.

Тиигээшьегүй яахаб даа. Амаралтын үедэ хэды шэнээн һонин ушарнууд тохёолдоног гээшэб. Хани халуун нүхэдтэеэ уулзаха гээшэ ямар гоёб. Эжы, абадаашье мээхэйгээр угтуулха ушарнууд дайралдахал. Энэшье баһал жаргал ха юм. Хэн нэгэн гүн ехэ ой тайга соогуур махан сэнгэхэ. Гансашье торхируу буудаагүй аад, унтааһа бабгайн хамар үрбэгэнүүлжэ наадаһанаа удхалан хөөрэжэшье болохо. Энээндэ огто үнэншэгтэгүй. Нэгэтэ ангай мүр мүшхэжэ амгашаһан хүн ехэнхидээл дэгэл хөөрэхэ дуратай бшуу.

Олонхи студентнэр нютаг нугынгаа һайбаран уужажа байһан тухай, тэбэн хүшүүтэ малайнгаа тарган тобир болоһые магтажа хөөрэдэг гээшэ. Энэ хөөрэлдөөень шагнаад байхадаа, Хэжэнгэ, Хори, Яруунa болон Алайр, Бохон, Баржажан нютагуудаар ямар һонин ушарнуудай боложо байһыень өөрөө үсэгэлэр лэ тэрэ газарнуудаар айлшалаад ерэһэндэл мэдэдэг болохош.

Бишье Агынгаа баян талын һонин тухай нүхэдтөө хөөрэхэ дуратайб. Түрэһэн нютаг тухайгаа хаанашье ябахадаа магтан, зүрхэнэй халууе зураан дуран хөөрэдэгби.

Албан сэрэгээр Балтиин далайн эрьеэр ябахадамни латыш, литовец, эстон болон бусадшье яһатан Ага нютагаймни ажалша бэрхэ хүбүүд, басагад тухай, үнэр баян артель, совхоз тухай һонирхон шагнагшад һэн.

Ага тухайгаа хөөрэхэ, бэшэхэ бүреэ түрэһэн нютагтаа хэды шэнээн дуратай байһанаа, тэрээн тухайгаа хэды шэнээн инаг халуунаар һанажа сэдьхэжэ ябаһанаа гансал бэедээ мэдэрдэгби.

Энэшье удаа амаралтаар ошоходоо, Агынгаа үргэн талые түрүүшынхеэ хаража байһандал гоёшоогоол.

Түрэл һайхан нютагни жэлэй дүрбэн сагта тэгшэ улгы һайхан байдаг гэжэ һанагшаб. Аяар холын Ага нютаг үбэл ерэбэлтнай, танине шэхэнэй таһараал унама шэнхинэмэ хүйтэн угтаха. Хабар ерэбэлтнай, хамхуул үбһэ урдаа тууһан харалган һалхин харгын тооһо хамажа байха.

Зун ерэбэлтнай, тарган хүнэй духаһаа тоһо буhихуулма уужам талын аяма халуун угтаха. Намар айлшалбалтнай, һүужа ороһон бороо нуудалыетнай удаашаруулха. Зүгөөр нигэжэ хэлэхэдээ, налгай сэдьхэлтэ арад зоноор элбэг Ага нютагаа мууршална бэшэб. Нимэл байхадаа, дура зүрхыемни таталдаг буряад нютаг юм.

Мүнөөшье дуулимхан таламни дүн сагаан саһаар хушагданхай, амгалан тайбан дүүража байба. Удаан саг соо городто байһанаа хүдөө нютаг гарахада ямаршье гоё һайхан гээшэб. Тойроод харахадашни заха хизааргүй хабтагай нэлэнхы тала... тала. Хамар сорьёмо сэбэр агаар. Амилхаш, амилхаш — садахагүйш. Сээжээрээ дүүрэн агаар һороод, талые дүүрэн ханхинаса дуулаха дуран хүрэхэ.

Гэртээ ерэжэ, элдэбын лэ ажал хүдэлмэри хэхэ ушар гараха. Манайхин хонинда юм.

Дүн сагаан хонин һүрэг нэлэнхы талаар хушуурап бэлшэхэ. Үглөөнһөө үдэшэ болотор хойноһоонь дахасалдаад ябаха дуран хүрэхэ юм. Хоёр жэл үнгэрхэ. Агроном мэргэжэлтэй хонишон байдаггүй бшуу. Нэлэнхы таладаа таряа ургуулха заяатайгаар һурадаг һэн тула би гомдогшогүйб.

Харин мүнөө институдайнгаа шуурa хүлгөөтэй аудитори, кабинетүүдһээ мултараад, ульгам моринда лаб һуугаад, һүрэг хонидой хойноһоо хатарагахатай хамта, «Хулай, хулай!» гэжэ хуугайлһайб гэжэ сэдьхэгшэб. Теэд агроном, зоотехникшье мүнөө хүдөөдэ адли хэрэгтэй бшуу.

Манайхин минии мэдэхын Хуба хээр гэжэ моритой юм. Һөөл лэ хатаршна жороо морин бэлэй. Амаралтада ошоходоо, Хуба хээрээр лэ хони адуулдаг, колхозойнгоо түб кино харахаа гүйлгэдэг гээшэб.

Городой хүйтэн гудамжаар гөсгөгөр малгайтай, годон гуталтай, хазимдар үмдэтэй, хахад нальтотой һалганажа ябагшада орходоо, араата малгай шуухан, ямаан даха хэдэрэнхэй, Хуба хээрээр һайбаруулжа ябахада урматай даа.

Һүниндөө хазаар морёор ябахада иланѓаяа аятай юм. Хазаарай мүнгэн сахаригай зэд дүрөөтэй зэрэсэн ханхинаха, моринoй турьяха намда ямар нэгэн ульгэрэй һайхан баатарай үе саг һануулдаг.

Мяхан модоһоо унадаг, тоһон тумэрэй шахадаһан гээшэ гэжэ сэдьхэжэ ябадаг зарим нэгэн городой хүйхэрнүүд үбэл болоходо хонинoй хохир обоолдог юм гэжэ хаанаһааньшье мэдэхэ һэм даа.

Хонин ажал дээрэмнай нэгэ тиимэ ажал гарадаг гээшэ. Багадаа хонинoй хохир ниишэ тиишэнь тараажа умбадаг һаа, томохон болоходоо тэрэнээ өөрэнь обоолжо, гэртэхиндээ туһа хүргэдэг болоо һэм.

Теэд мүнөө унтаи алдажа байгаад лекци бэшэжэ һууxадаа, мантан томо эгүүрээр хуурай хохир этэжэ байһанаа эрхэ бэшэ һанахаш. Зориг эршэ баларуулдаг ажал мүн!

Бүхэли үдэртөө эсэтэрээ ажал хээд, үдэшэниинь үүсын тарган махан да садаад, шороб гашуун аарсаар дарyyлан һууxада, городой столовын хатаһан котлетдэй жэшэлтэй аал.

Ажал хэжэ хүсэ орохо, ном үзэжэ эрдэмдэ һураха гээшэ ехэл зүб.

Би энэ амаралта соогоо ажаллаадшье, амараашье, хүсэншье ороод ерээб.

...Тала, Уужам нэлэнхы буряад дайдамни! Шамтаяа хахасаха бүреэ:

— Бусахаб шамдаа, таламни!—гэдэгби.

Энэшье удаа институдта хэришье заража ерээ һаа:

— Таламни! Хонин һүрэгөөр бүрхөөгдэнхэй баян таламни, уулзатараа баяртай!—гээд, нютагһаа гараа һэм.

Юуб гэхэдэ, хайшаашье хэрэнь уланнар ошоо һаамнай, зүрхэ, сэдьхэлнай таладаа үлэдэг ха юм.

Д. ДЫЛГЫРОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай студент.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР...

ШАТАР

Шатар, даам наадалгаар Буряадай геологоуправлениин командануудай дундаһаа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй гурбадахи уулзалга үнгэрөө. Эндэ Афанасьев, Степанов, Ивченко, Нефедьев, эхэнэр шатаршан Павленко, даамшан Доржиев гэгшэдһээ бүридэһэн геофизическа экспедициин команда Буряадай геологическа управлениин шатаршадые 5:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээд, хамта дээрээ 11,5 очкотой боложо, түрүүлжэ ябана. Хоёр уулзалгада 8,5 очко абаһан түбэй геологическа экспедици, 6 очкотой Үдэ-Витимэй, гурбан уулзалгада 8,5 очкотой болоһон Сэлэнгын командынхид ана-мана тулалдажа байнхай.

Б. ЦЫДЕНОВ.

АНГУУШАДАЙ ҺОНИН

ШОНО ОЛОШОРОО

Шоные хүдөө ажахын хоротон гээд нэрлэдэг. Үнэндөө энэмнай адууһа малай, ан гүрөөһэнэй аюулта дайсан шуу. Ахын аймагта 1968 оной туршада 50 шоно хороогдобошье, үшөөл бии хаш. Колхозой һүрэгтэ добтолхонь эндэ үзэгдэһөөр. Ой тайгада ябахада, «гарюуһанай» бариһан ангай һэе олон дайралдана. Һүрэгөөрөө ябаһан шоны мүрнүүд саһан дээрэ аржылдажа байдаг. Эдэ бүгэдые хараһан тус аймагай «50 лет Октября» гэжэ колхозой малшан нүхэр Гомбоев һанаа зобонгёор ингэжэ хөөрэнэ.

— Шононуудай иимэ олон болоод байхада, Эрхүүгэй ангуушадые ходо һананаб. Хэдэн жэлэй урда тэдэ эрхүүгэйхид олон шоно хюдаһан юм. Тэдэнэй һүүлээр эндэ амгалан болошоо бэлэй.

Энээн тухай юундэ хэлэнэбши гэбэл, Эрхүүгэй хүдөө ажахын институдай мэргэжэлтэд шоны тусхай хоро бэлдээд, тэрэнэйнгээ хүсэ шадалые эндэ, Ахын аймагай ой тайгада шалгажа, шэнжэлгэ хэһэн байгаа. Тэрэнь үгы шанга байшоо. Тэдэнэй хоёр жэл удаа дараа ерэһэнэй эсэстэ олон арьяатан хороогдожо, адууһа мал, ан гүрөөлэй тиихэдэ амарһан тухай нүхэр Гомбоев бэшэбэ бшуу.

Мүнөө дахяад «хүхэ хоблогуудай» элбэгжээд байхада, аймагай ажалшад һанаагаа зобоно. Энэнь зүбтэй. Ангуушаднай тэдэнтэй хэды тэмсэбэшье, ганса буу занга хоёрөөр олые хорооҗо биранасуй. Хүсэтэйхэн зэбсэг хэрэгтэй һэн ха.

А. ТУЛУЕВ.

ХОРИИНХИД ИЛАБ...

Һаяхан «Труд» гэжэ спортын бүлгэмэй эдир боксернууд Үдэһөө Хори тосхон ерэжэ, тэндэхи «Урожай» бүлгэмэй с... нүүдтэй мүрысэһэн байна. Хориин аймагай соёлой байшан... тагдаһан ринг дээрэ хоёр талын 10—10 боксернуудай ... олон тоото харагшадые ехэтэ һонирхуулаа.

Энэ мүрысөөндэ Владимир Степановай һургаһан Хори... бүүдэй спортивна һургуулиин эдир боксернууд 6:4 тоо... улаан-үдынхидые илаа.

Илангаяа Хориин түлөөлэгшэд Толя Гармаев, Золто ... гэгшэд техникэ һайнтай тэмсэл харуулжа, харагшадые б... һан, командадаа шухала очконуудые асарһан байна.

Э. ЦИБИК...

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

13 час 05 минутада үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 14 час 15 минутада шэнэ һонин. 15 часта хүгжэмтэ дамжуулга. 15 час 30 минутада «Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалагшадта» гэһэн дамжуулга. 16 часта телевизионно фильм. 18 часта уран зохёолой дамжуулга. 18 час 40 минутада «Сталинградтахи тулалдаанай хуудаһанууд» гэһэн фильм. 19 чаһаа Москваһаа дамжуулга. 20 час 15 минутада «Песня, романс, вальс» гэһэн концерт. 21 час 30 минутада «Би шамда дуратайб» гэһэн фильм. 23 час 05 минутада конькигаар урилдалгын уласхоорондын мүрысөөн дамжуулагдаха.

„ПРАВДА БУРЯ... МҮНӨӨДЭРЭ... НОМЕ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: ... кандидатууд» гэһэн ту... «Ажалай ленинскэ вахта... гаршаг доро информаци...

Хоёрдохи хуудаһанда: ... на ажабайдал» гэһэн га... статья. «Соёл сурталай ... ри, ажалшадай эрилтэ ... үеын наука» гэһэн Д. Лу... статья.

Гурбадахи хуудаһанда: ... гуулиин комисси» гэһэ... Д. Лубсановай статьягай ... Редакцида ерэһэн бэшэг... хэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... налист, поэт, оршуулагш... М. Степановай статья. ... һонин. Сонсохолнууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ...

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати пр... те Министров БурАССР.
Н-02351.
Зак. ...